

Helene Dickmar

September

Skuespil i fire akter

bokselskap.no
Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Helene Dickmar: *September*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1903 (Kristiania/Aschehoug). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-546-0 (digital, bokselskap.no),

978-82-8319-547-7 (epub), 978-82-8319-548-4 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Fru Betty Tandberg, født Egeberg
tillegnet

PERSONERNE

Frøken Eva Marlow.

Halfdan Born, *hendes fætter, maler.*

Advokat Stenersen.

Fru Clara Stenersen.

«Tertit», *deres lille søn.*

Frøken Aagot Fasting, *deres niece.*

Marie, *stuepige hos Frøken Marlow.*

Helene, *stuepige hos Advokat Stenersen.*

Handlingen foregaar i vor tid i Kristiania. Første, anden og fjerde akt hos **Frøken Marlow**, tredie akt hos **Advokat Stenersen**. Mellem første og anden akt er der et tidsrum af fjorten dage. Det er høst.

FØRSTE AKT

Dagligstue hos **Marlows**. Smukt om end ikke elegant møbleret. Malerier, statuetter, fremmedartede kunstgjenstande og møbler, det hele arangeret med fin smag. Mange blomster og broget høstløv i vaser. Dør i baggrunden mod entréen. Dør nederst til venstre mod spisestuen. Øverst paa samme side en glassdør, der fører ud til en altan. Tilsvarende dør til høire med portierer til **Halfdans** atelier. Paa væggen mod tilskuerne to smukke, gamle portrætter i fuld legemsstørrelse.

Første scene

Scenen staar tom. Det ringer paa entréen. **Eva Marlow** kommer ind i reisetøi fulgt af **Marie**. Hun er en slank og fint udseende dame paa omkring 40 aar. Mørke øine, bleg hud, klædt i dyb sorg. Hun taler lidt langsomt med en smuk, omhyggelig diktion. I haanden holder hun en stor buket violer.

Marie (hjælper hende tøiet af)

Fru advokat Stenersen var i telefonen og bad frøkenen ringe op, med det samme frøkenen kom hjem.
(Gaar med tøiet paa armen.)

[2] **Eva** (blir staaende et øieblik og lugter til violerne. Gaar hen mod døren til høire og lytter. Søger og finder en vase paa en etagere, gaar ind til venstre, kommer tilbage med den fyldt med vand. Sætter violerne i den og banker let paa den anden dør. Intet svar. Gaar hurtig derind med blomsterne, øiebliklig tilbage og ind i spisestuen til venstre. Lader døren staa oppe. Man hører hun ringer op i telefonen)

Er det dig Clara? Ja, jeg venter din mand hvert øieblik. Er *hun* kommen til byen? Og bor hos dig. Det var elskværdigt af hende. Det passer udmerket. Men ikke før 5 1/2. Da er din mand sikkert gaaet herfra. – Tak, Halfdan ser bedre ud i de sidste dage, synes jeg. Han har malet en del ude nu. Ja, det er et vidunderligt septemberveir, vi har om dagen, til at være i Norge. – Tak, ja, jeg kommer op og hilser paa dig og Tertit en af de første dage. Paa gjensyn da. Farvel. (Kommer ind. Det ringer.)

Marie (fra entréen)

Advokat Stenersen er ude.

Eva

Vær saa god! Han kan komme ind her.

(Marie gaar.)

Anden scene

Eva. Advokat Stenersen.

Han er en mand paa henimod 50 aar. Ungdommeligt, friskt udseende, Et naturligt, aabent udtryk. Elskværdig og jovial. Han har en mappe under armen.

Advokaten

Godag! – Frøkenen befinder sig vel?

[3] Eva

Tak. Sæt Dem ned hr. advokat. De har faaet mit lange, besværlige brev?

Advokaten

Modtaget og overveiet. *(Aabner sin mappe.)* Jeg har nu opsat forslag med hensyn til den – den disposition af Deres kapital, som De har tænkt Dem. Alle papirer vedkommende Deres fars formuesomstændigheder er nu gennemgaaede. Saa vi omtrent er paa det rene med, hvor meget De vil kunne paaregne i aarlig rente. Jeg har sat det foreløbig op her – *(Lægger papirer foran hende.)*

Eva

Naa – ja – altsaa det der – sammenlagt. *(Lettet.)* Men, hr. advokat, det er jo udmerket. Af det der kan man leve meget godt. Vi er jo bare to.

Advokaten *(i forretningstone)*

Dertil vil jo endnu komme den sum, som det eventuelle salg af Deres fars værdifulde bogsamling vil indbringe. Saa man maa jo sige, status viser sig at være god – forholdsvis da. Thi – der er en ting, vi ikke maa glemme – allerede paa det tidspunkt, da Deres fars, man kan jo trygt sige, europæiske navn som kirurg skaffede ham et glimrende klientel – saa trak baade hans videnskabelige og kunstneriske interesser store veksler paa hans ^[4]vistnok ikke ringe formue. At saa de 5–6 sidste aars stadige kostbare reiser, Deres fætters studier etc. har reduceret kapitalen ganske betydelig – vil jo ikke komme overraskende paa nogen af os. *(Ser paa hende.)* Ja, det var et tungt slag for Dem, at De skulde miste ham, frøken Eva. Clara og jeg taler ofte om, hvor ensom De i grunden nu staar –

Eva *(uvilkaarlig)*

Jeg! *(Tager sig i det.)* Ja –

Advokaten (*vedblir*)

Men for Deres ulykkelige far selv, svækket paa syn og hørsel midt i sin fulde livskraft – i længden blev jo dog denne eksistense et slags martyrium baade for ham selv – og for Dem, frøken.

Eva

Aa – for mig! (*Med en overgang.*) Stakkars far! Naar jeg tænker paa ham – han minder mig saa ofte om en stor, fangen skogfugl. Som han sad der hjælpeløs i sin stol. Øinene saa klare og spillende. Vidtaabne bestandig. Som *vilde* se og ikke *kunde*. Og saa hele skikkelsen ligesom saa hvileløs, altid foroverbøiet, anspændt lyttende! – Saa var han i hele fjor vinter under vort ophold i Italien. (*Stanser.*) Om han bare havde kunnet faa se Halfdans store, deilige maleri fra Florentz! *Han* vilde have glædet sig over det! (*Med en overgang.*) Trods disse, jeg kan [5] vel kalde dem *overfald* fra enkelte hold, maa det vel siges, at det dog har vakt en ganske ualmindelig opsigt herhjemme dette billede – ikke sandt?

Advokaten

Jovist – jovist.

Eva (*med paataget lethed*)

Saa Halfdan maa nu vel kunne være temmelig sikker paa dette nye, store, toaarige stipendium? Clara sagde forleden, at hendes onkel Professor Buck –

Advokaten

– Skal være meget gunstig stemt for Deres fætter, ja. Og han er formand i indstillingskomiteen, som De ved. Man siger, den eneste mulige konkurrent skal være Høibro –

Eva (*heftig*)

Nei, *saa* langt ned er man vel ikke kommen herhjemme! Ikke sandt – *det* vilde dog være umuligt?

Advokaten

Tja. Han tilfredsstiller ialfald ikke de krav, *jeg* sætter til kunstnerisk nydelse – men – man ved aldrig –

Eva (*slaar om*)

For Halfdans fremtid vil jo forresten dette ikke blive af nogen større betydning. Paaskjønnelsen,

[6] opmuntringen, som ligger i det, blir her det væsentlige. Saa det influerer naturligvis ikke i mindste maade paa mine bestemmelser. (*Peger paa papirerne.*)

Advokaten (*forsigtig*)

Maa jeg – ikke som advokat, men som gammel ven – driste mig til at komme med en indvending, netop paa dette punkt?

Eva (*nikker*).

Advokaten

Tror De, det vil falde Deres fætter saa let at tage imod denne *gave*? Efter mit, vistnok temmelig overfladiske bekendtskab til den unge mand –

Eva (*heftig*)

Det er jo kun simpel retfærdighed! Havde fars død ikke kommet saa pludselig – jeg er vis paa, han vilde ordnet det saa selv. Han betragtede Halfdan fuldstændig som sin egen søn. (*Slaar om.*) Aa, de betænkeligheder skal jeg nok overvinde. Desuden – vi reiser jo nu ud igjen sammen. Vil prøve paa at indrette os saa nogenlunde, som vi pleiede, mens far levede. Og da vil alt dette jo falde ganske af sig selv – de fælles udgifter –

Advokaten

Ja. Vel. Foreløbig. Men med tiden kunde man jo tænke sig andre komplikationer. Og da –

[7] **Eva**

Hvad mener De?

Advokaten

Tør jeg spørge. Han er vel ikke saa ganske ung nu, Deres fætter?

Eva

I sit seksogtyvende aar.

Advokaten (smiler)

Tja. Da *jeg* var i den alder, var det netop, at Claras blaa øine gjorde det af med min uafhængighed for livet!

Eva (hurtig)

Halfdan! Nei, Halfdan lever virkelig saa ene og alene for sin kunst. Han har sat sig et høit maal. Og det er han fuldt berettiget til. Det er ikke *min* mening alene. En af de første kunstkritikere dernede har sagt mig, at med hans talent og med den sterke, rene personlighed, der staaer bag, vil han kunne naa det høieste. Hvis intet kommer til hinder for hans fulde udvikling da. (Med en overgang.) Men – ja, der er endnu en ting, jeg idag vilde bede Dem hjælpe mig med, hr. advokat. Jeg tror nemlig, det vilde gjøre ham en stor glæde at faa sit billede solgt *her*. Der vilde blive en slags opreisning for ham ogsaa i det, forstaaer De. Man *beundrer* det jo – men *kjøre* det, det gjør man [8] ikke! Jeg ønsker derfor, at De vil besørge det kjøbt for mig. Og oversendt Nationalgalleriet som *gave*. *Anonymt*, naturligvis. De skjønner, der maa ikke med en stavelse antydes, at det er mig. Ikke til et eneste menneske.

Advokaten

Nei, selvfølgelig. Men (nøgende) om jeg nu bare holder mig til den økonomiske side af sagen – jeg vil fraraade Dem denne ekstraudgift, frøken Eva. Vort budget taaler ikke den slags – det – ja – «Faktum er faktum» – det er min maksime!

Eva (ler)

Jeg er stridig, ved De. Lader mig slet ikke skræmme. Faktum – er, at jeg foruden bogsamlingen ogsaa vil skille mig af med de fleste af mine kunstsager her. (Peger omkring.) Saa jeg blir meget rigere, end De tror!

Advokaten (reiser sig)

Vel. Jeg bøier mig. Det skal altsammen blive ordnet paa bedste maade – snarest. Ja – lad os sige – sikkert i løbet af næste uge. Jeg har et par store høiesteretssager paa mig nu. Ja – farvel – jeg faar se at komme afsted. Vi ser Dem vel snart hos os? (Gaar mod døren, men blir staaende og betragter de to gamle portrætter.) Bevares for en kunstner den Juel var, De! De ligner ikke saa lidet – ja, hvad var hun?

[9] **Eva**

Hun er min tipoldemor. Far elskede de gamle portrætter. *Dem* maatte jeg ikke skille mig ved førend det rigtig kneb, sagde han. Min halvfætter, kammerherre Brandt paa Skyberg, skrev mig til forleden og bød mig 20 000 kroner for dem – men nei – *det* blir der ikke noget af!

Advokaten

Det er bra! Jeg kan, oprigtig talt, ikke tænke mig Dem her i byen uden i læ af disse «Tipper». Der er stil baade i dem og i Dem!

Eva *(ler)*

Hr. advokat – De pleier ikke at sige komplimenter.

Advokaten

Jeg – nei. Jeg siger kun: «Faktum er faktum.» Farvel! *(Gaar. Man hører ham i entréen tale med nogen.)*

Tredie scene

Eva. Aagot.

Hun er en middels høi, blond ung pige med varme, blaa øine og et straalende, blødt smil. Hele personen frisk og umiddelbar.

Eva *(mod hende, kysser hende)*

Det var sødt af Dem, Aagot!

[10] **Aagot** *(varmt)*

Jeg kommer straks, som De bad mig om. Tak for i sommer, frøken Marlow! Jeg skal hilse Dem saa mange gange fra papa. Han taler saa ofte om Dem.

Eva

Havde jeg ikke truffet Dem og Deres elskværdige hr. far oppe paa sanatoriet, tror jeg ikke, jeg havde holdt det ud der blandt de mange mennesker. – Men kom nu og sæt Dem ned. De ser rigtig frisk og kjæk ud. Ikke fuldt saa brun som i sommer!

Aagot *(munter)*

Nei, det var vel, jeg har faaet noget af den fjeldkuløren af mig, inden jeg kom herind! Jeg synes, jeg møder saa mange blege, tynde damer paa gaden om dagen. Med klæderne saa lange og hængende ligesom – og haaret – *(gjør en tilsvarende bevægelse)* øinene kommer vist til at se saa meget større og interessantere ud

paa den maaden. Bare jeg kunde faa det til! Malerisk er det vist ogsaa –

Eva (*ler*)

Prøv aldrig paa det, Aagot. «Modern style» er ganske vist en flygtig mode. Halvdan f. eks, finder den nu saa affekteret!

[11] **Aagot**

Nei, frøken Marlow – jeg var inde paa udstillingen idag med tante Clara! Aa, hvor deiligt det store, italienske billede af Born er! «Vaardag i Villa Petraja». Villa Petraja, hvor er det?

Eva (*livlig*)

Det er Medicæernes gamle villa udenfor Florentz. Derfra har man i eftermiddagsbelysning denne lyseblaa, guldiseede tone over Arnodalen. Netop naar man staar der i den gamle haven med alle de mosgrodde fontæner og forvitrede statuer. De høie, sorte Cypresser danner ligesom rammen om det hele! – Halvdan malte ogsaa en liden morgenstemning derfra, som han sendte til udstillingen i Venedig – sammen med et par andre billeder. Vi havde netop telegram forleden dag, at dronning Marguerita havde kjøbt et af dem.

Aagot

Nei, hvor morsomt!

Eva

Ja. Mest fordi Halvdan er af dem, som aldrig vil tro paa noget held for sig. (*Med en overgang.*) Men – De kjender ham jo næsten ikke –

[12] **Aagot**

Aa, vi var da sammen paa nogle ture deroppe paa fjeldet, inden han reiste. Men hr. Born var jo ofte svært stille af sig. Ikke saan som vi andre unge –

Eva

Rigtig ung – som andre – det har han nok aldrig været. Naar man blir forældreløs og staar alene i verden ved sekstenaarsalderen saa –

Aagot

Men tænk, hvor det var deiligt, at han kom til Dem og Deres far! Og saan som han vist er glad i Dem! Det skjønte jeg paa saa meget.

Eva

Jeg har jo været som en ældre søster for ham. Han er en tretten, fjorten aar yngre –

Aagot (*afbryder*)

Og naar man saa er kunstner! I kunstnerkredsene, der morer man sig altid saa godt, har jeg hørt –

Eva (*smiler*)

Aa nei. Ikke saan som *vi* har levet. (*Varmt.*) Halfdan har altid tænkt langt mere paa far og mig end paa sin egen fornøielse. Desuden – en kunstner, der er saa meget af et hjertemenneske som han! Skjønt han af naturen virkelig har en næsten ^[13]overstrømmende meddelelsestrang, har jeg alligevel ofte seet, hvorledes han ligesom er *krøbet* ind i sig selv! Det kunde jeg fortælle Dem mange eksempler paa, ikke mindst fra hans første ungdomstid herhjemme. Hvor haardhændte og grusomme de kan være mod hinanden, saadanne unge! Selv naar de kalder sig venner!

Aagot (*oprørt*)

Huf ja, jeg taaler ikke at tænke paa det engang! Saa mange af os, som har det paa den maaden, at de altid skal gjøre nar! Som rent skammer sig ved, at nogen kunde tænke, at de kunde være glad i nogen, eller rørt over noget eller saant! Saameget ondt, en kan gjøre med det –

Eva (*tager hendes hænder*)

De er nu heller ikke videre typisk for vor moderne ungdom herhjemme, tror jeg?

Aagot

Jeg? Kanske ikke. Jeg er jo oppe fra landsbygden jeg, ved De.

Eva

Og saa har De Deres sygelige mor at stelle med, fortalte Deres far –

[14] Aagot

Aa ja. Jeg faar da prøve at muntre hende lidt, stakkar. *(Alvorlig.)* For siden min yngste bror –

Eva

Ja, lille Einar, som døde – og som De passede hele tiden. Det fortalte ogsaa Deres far mig om.

Aagot *(vender sig bort for at skjule sin bevægelse.)*

Eva *(varmt og blødt)*

Kan De huske i sommer, Aagot, at vi læste sammen den legenden om Franciscus af Assisi – at naar han gik paa veien, saa kom fuglene og søgte beskyttelse indunder hans kappe?

Aagot

Ja – jeg husker det.

Eva *(som før)*

Jeg tror nemlig det, skal jeg sige Dem, at der findes mennesker, som har faaet evne til at skabe en egen slags «atmosfære» omkring sig. Og at saa andre – de, som har saare nerver – og ofte blir *skræmte* i verden – ganske instinktmæssig – akurat som fuglene – tyr hen til disse menneskene. Kryber ind under folderne af dette deres mystiske, usynlige – hvad skal jeg kalde det – sjælegevandt – bare for at kunne faa puste trygt og [15] stille. *(Lægger hovedet halvt spøgende et øieblik paa Aagots skulder.)* Jeg tror sandelig, der er en liden fold af St. Franciscus's kappe herinde ved Deres jakkekrave!

Aagot *(lidt forlegent)*

Tak. De er altid saa snil imod mig, frøken Marlow.

Eva *(studser)*

Snil? Hvad mener De med det. Tror De, det er for at være *snil*?

Aagot *(som før)*

Nei – ja – jeg mener, at De, som har – som er saameget betydeligere end jeg – og har reist saameget – og –

Eva

– Som er saa meget ældre end De, mener De. Ja, det er jo unegtelig sandt. *(Slaar om.)* Og nu er De kommen herind for at uddanne Dem videre i tegning – eller maling kanske –

Aagot *(igjen fri og utvungen)*

Aa nei. *Det* har jeg nok ikke talent til. Det er bare mønstertegning til tepper og saant. *(Ser sig om.)* Nei, hvor yndigt her er! Og saa mange rare ting. Altsammen fra Italien? Det billede der – er det af Born?

[16] **Eva** *(viser hende omkring)*

Nei, det er af en Italiener. *(Aabner halvt døren til høire.)* Her er Halfdans atelier.

Aagot *(interesseret)*

Aa, hvor det ser vakkert ud! Og saa fuldt af malerier!

Eva

Ser De det store staffeli derhenne ved hjørnevinduet? Han maler udsigten derfra om eftermiddagen nu. Men idag kommer han nok ikke tidsnok hjem. – Men – tyss – der er han! *(Lukker hurtig døren og tager atter plads med Aagot.)*

Fjerde scene

De forrige. Halfdan Born kommer ind fra entréen med overtøi paa. Han er en middelshøi, meget slank ung mand. Ansigtet magert og temmelig blegt. Vakre øine, sterkt skiftende i udtrykket. Om mund og hage et sterkt, bestemt drag.

Eva

Se her, Halfdan, træffer du en bekjendt fra i sommer.

Halfdan *(som, da han faar øie paa Aagot, har gjort en vilkaarlig bevægelse som for at vende om, overvinder sig og hilser temmelig stivt paa hende)*

Er frøkenen i byen? *(Til Eva.)* Jeg vidste ikke, her var fremmede. Jeg trodde, du var alene, Eva, derfor kommer jeg ind denne veien og med frakke paa ogsaa – undskyld –

[17] **Eva**

Du blev længe i eftermiddag. Fandt du belysningen igjen idag?

Halfdan

Ja, jeg vilde ønske, du havde været med. Der var et par ting, jeg vilde hørt din mening om ogsaa. (*Lukker op døren til sit atelier.*)

Eva

Du kommer da ind igjen?

Halfdan

Jeg skal bare lægge af mit tøj. (*Gaar.*)

Eva (*urolig*)

Nu har han vist sprunget saa altfor hurtig indover. Synes De ikke, han saa dygtig træt ud? Han har slet ikke været rigtig sterk i det sidste.

Aagot (*sagte*)

Jeg synes, han saa noksaa træt og nervøs ud.

Eva

Kanske De finder, at han saa bedre ud i sommer oppe paa fjeldet?

Aagot

Jeg tror nok det.

[18] **Eva**

Han var ogsaa saa paafaldende bleg i dette øieblik.

Femteⁿ¹ scene

De forrige. **Halfdan**.

Eva *(livlig)*

Sæt dig her. *(Peger paa en stol.)* Frøken Fasting er kommet her til byen nu for at uddanne sig i tegning – mønstertegning.

Aagot

Aa nei. *Det* var vist i grunden mere et paaskud – jeg kan slet ikke – *(forlegen.)*

Halfdan *(stivt)*

Jeg saa et par af frøkenens stiliserede blomstertegninger i sommer.

Aagot

Gjorde De det? Nei – kjære – hvorledes kunde De det?

Eva

Husker De ikke det, Aagot, at De en eftermiddag havde glemt Deres mappe paa vor veranda? Det var mig, som viste ham dem, endda jeg faar tilstaa, at De netop havde ytret stor skræk for, at han skulde faa se dem!

[19] **Halfdan** *(forceret til Aagot)*

Den gentager sig altid i verdenshistorien denne begivenheden med Eva, som frister med forbudne frugter, ser De.

Eva *(reiser sig)*

Men idag vil jeg bare være den *dydige* Eva, som byder frem æbler og pærer – ikke fra kundskabens træ, men redelig og ærlig købte paa byens torv! *(Gaar ud af døren til venstre.)*

Sjetteⁿ² scene

Aagot. Halfdan.

(Pause.)

Aagot

Havde De en deilig fjeldtur i sommer da?

Halfdan *(stivt)*

Ja, vi havde udmerket veir hele tiden.

Aagot

Traf De saa Deres fætter, ingeniør Brun, oppe paa Glitreheim?

Halfdan *(med et pludseligt smil)*

Ja, det gjorde jeg. Kan *De* huske *det*?

[20] **Aagot**

Ja det husker jeg nok.

(Pause.)

Halfdan *(som før)*

Og De havde det fremdeles lige muntert og morsomt deroppe?

Aagot

Der var svært mange hyggelige unge deroppe iaar.

Halfdan

Saa?

Aagot

Hvorfor reiste De ogsaa saa fort? Jeg trodde, De skulde blevet der sammen med frøken Marlow hele

tiden, jeg. Og saa – med en gang saa – var De borte!

Halfdan *(kort)*

Det var netop, fordi Eva i den tiden kunde undvære mig – kunde have det lige hyggeligt uden mig – at jeg gjorde den fodturen. Desuden –

Aagot

Hvilket?

Halfdan *(med en overgang)*

Jeg passede ikke der heller.

[21] **Aagot**

Hvorfor skulde ikke De passe deroppe? Jeg synes netop – jeg tænkte, at –

Halfdan

Ja, der er forskellige meninger, om hvad der tjener til ens bedste, ved De, Frøken Fasting. *(Reiser sig og driver om paa gulvet.) (Pause.)*

Aagot *(slaar om)*

Synes De ikke, der er næsten ligesaa vakkert i Norge som i Italien? Men dernede ved Florentz, der maa det jo være deiligt. Villa Petraja – det klinger saa vakkert ogsaa.

Halfdan

Ja, lyset og luften er jo ganske anderledes der end her.

Aagot *(frygtsomt)*

Jeg saa en dame staa foran Deres billede idag. Hun havde store taarer i øinene. Det var en elegant, fin dame. Hun stod der hele tiden og saa.

Halfdan *(med et pludseligt glimt)*

Virkelig? (*Med en overgang.*) Ja, der kan naturligvis altid være noget ved disse sydlandske billeder, der tiltaler nordboen paa en egen maade.

[22] Aagot

Men dronningen af Italien har jo ogsaa kjøbt et billede af Dem –

Halfdan (*henkastet*)

Fordi det hændelsesvis var fra et sted oppe i Alperne, som hun selv var glad i. Det var ikke andet end en studie heller –

Aagot

Jeg synes da – tænk, der stod da en forfærdelig god kritik over Deres maleri forleden i –

Halfdan (*afbryder*)

Kalder De den *god*? Fordi den var *rosende*?

Aagot

Ja – vel –

Halfdan (*vedblir*)

Der stod jo ikke et eneste fornuftigt, jeg mener virkelig *myndigt* ord i den. En *god* kritik, den skal repræsentere en samlet, atklaret dom, som tusen andre skal kunne finde sig selv igjen i! Men her – (*Ler ironisk.*) Kast en sten – det er det samme, hvor den træffer! Kanske den bare gjør en menneskehaand lam for livet! – Eller lad os hænge en blomsterkrans [23] paa et kadaver! Saa tror menneskene straks, de er i en have! – Ansvarsfølelse er der jo ikke tale om.

Aagot (*grundende*)

En kunstner *maa* vel synes det, at ingen forstaar ham helt. Han har vel ligesom gaet saa mange veie – og *samlet* – baade inde i sig selv – og udenfor –

Halfdan (*ser paa hende*)

Det har De ret i.

Aagot (*vedblir*)

Og saa er det netop saa meget, som – naar man vil sige det i *ord* – saa forstyrrer det bare.

Halfdan (*som før*)

Det *er* saa. (*Med en overgang.*) Naturligvis er der ting, som gjør en glæde, Jeg hørte f. eks. forleden af fru Stenersen, at Professor Buck interesserer sig for mig. Han er jo en autoritet. Jeg har nu ogsaa havt anledning til at arbeide mere – jevnere – under gunstigere forhold ialfald, end de fleste unge, norske kunstnere, ser De. Uden bekymring for det daglige brød. (*Med en bitter betoning.*) Takket være min onkel, professor Marlows barmhjertighed, som De ved.

[24] **Aagot** (*varlig*)

Frøken Marlow siger – hun siger, at De har været saa forfærdelig snil mod hendes far –

Halfdan (*kort*)

Ja, det var vel det. Jeg skyldte ham jo alt. Sligt kan ikke gjengældes simpelthen! (*Slaar om.*) Onkel var forresten en ualmindelig begavet mand. En ren ildsjæl. Men egoistisk i sin ulykke som en – (*Stanser.*) Ja Eva har faaet føle det! Han *suged* ligesom hendes liv ind i sit, ligefra hun var ganske ung –

Aagot

Hvor hun er sød – og egen.

Halfdan

Hun er et storartet menneske! Mod mig har hun været som en mor. Jeg skal fortælle Dem noget, som er ganske betegnende for det liv, hun har ført. Den eneste gang, hun skulde faa reise alene hjemmefra og friske lidt paa sig, blev hun sendt ned til Tyskland et sted for at lære sygepleie ved det røde kors. Bare for at hun saa bagefter skulde pleie enkelte af min onkels mærkeligste patienter! Det var netop da han stod paa sit høieste.

Aagot

Det har hun aldrig fortalt.

[25] **Halfdan**

Nei, det kan jeg tænke. Det blev forresten ikke mere af det heller. For onkel blev syg straks efter.

Aagot

Hvor den ligner hende, den sortklædte unge damen paa Deres billede! Hovedet og skikkelsen, mener jeg. Hun vender jo ryggen mod os. Det giver saan stemning til det hele, synes jeg.

Halfdan (*pludselig heftig, ivrig*)

Jeg vilde fra først af ikke havt nogen figur der. Det skulde slet ikke været nødvendigt. Et sujet, om det bare er et landskab, skal i sig selv kunne *tale* — ja virke dramatisk. Det skal ligge i det hele. I luften, i sammenstillingen. Her f. eks. den gamle, mørke haves tunge, dystre vemod og vaarlysets intense kraft og seir lige udenfor! — Men jeg magtede det ikke. (*Springer op.*) Det er det, jeg vil kunne gjøre, ser De. Ikke bare male et landskab med det og det motiv, vakkert og malerisk og alting. Men male det saa, at *min* stemning skal præge det, *min* personlige følelse, mens jeg optog billedet i min sjæl — ja, jeg siger *sjæl*, endda De kanske finder det høitideligt! Det behøver ikke at være bedre, større, betydeligere end andre, men det maa være *mit*! Saaledes at ingen — ingen paa hele jorden kan gjøre det samme! (*Roligere.*) Det er efter min opfattelse den første betingelse for at turde kalde sig kunstner.

[26] **Aagot**

Jeg tænker, det er derfor, Deres billede virker saa sterkt. Men —

Halfdan (*mere og mere oplivet, fortrolig*)

Jeg ved, hvad De vil sige. *Men ikke uden Eva*, vil De sige. Ja, Eva havde noget ved sig, der ligesom af sig selv steg ind i billedet, mens jeg malte det. Hun symboliserer jo selv dette: Staar der i skyggen, omgivet af alt det forbigangne — ser og længes mod sollyset — mod det vaargrønne, knoppende — alt det, som endnu ingen faste linjer har, men just derfor synes at indeholde *alt*! Og saa floden, som glitrer og flyder forbi derude — som hendes eget liv har gjort det, mens hun gik der — indunder Cypresserne — og passede sin syge, gamle far! (*Sætter sig atter og siger blødt.*) Synes De, jeg er kjedelig og høitflyvende? Det skal ikke være moderne herhjemme blandt ungdommen, har jeg hørt.

Aagot (*bevæget*)

Nei — nei, kjære, det er da bare — jeg er saa glad over, at De vil sige dette til mig.

Halfdan (*uvilkaarlig*)

Der er noget ved Dem, som — der er saadan forstaaelse hos Dem.

[27] Aagot

Tænk, jeg synes, De maa finde mig saa rent uvidende og uudviklet! *(Smiler pludselig.)* Jeg, som ikke har været længere end i Kjøbenhavn!

Halfdan *(ler)*

Kjøbenhavn! Der er overmaade meget at se i Kjøbenhavn for dem, som har øine at se med. *(Med en pludselig overgang.)* Men, ja nu er De altsaa kommet herind – *(Stanser.)*

Aagot *(smiler)*

Ja, jeg er det – unegtelig.

Halfdan *(tager sig i det)*

Vil ikke frøkenen engang vise mig nogle flere af Deres tegninger, nu mens De er her?

Aagot

Vil De virkelig se dem? Men jeg er saa bange for Dem.

Halfdan

For mig – De?

Aagot

Paa den anden side vilde jeg saa frygtelig gjerne høre, hvad De siger ogsaa. *(Alvorlig.)* For dette med at finde ud, at se ligesom noget *ved siden af* eller *under* det som *er* – blomsterne, frugterne [28] – insekterne eller engene. De kan vist ikke skjønne, at jeg synes, det kan være saa meget for mig – det bedste jeg ved, simpelthen!

Halfdan *(ser paa hende)*

Hvorfor skulde jeg ikke kunne det?

Aagot

Nei – ja – jeg ved ikke jeg. (*Slaar om*). Aa, vil De ikke engang, naar De har lyst, og det er beleiligt, lade mig faa lov til at se Deres atelier? Alle de smaa billeder og skitser –

Halfdan (*oplivet*)

Ja, gjerne det. Saa kan De tage Deres mappe med, og saa sammenligner vi!

Aagot

Nei – nei, det tør jeg ikke

Halfdan

Men naar jeg beder Dem?

Aagot

Vil De love mig at sige ordentlig, hvad De ikke liker da?

Halfdan

Ja, det skal jeg. Men saa maa De gjøre det samme med mig.

[29] **Aagot**

Aa, du verden! Nei, det mener De nok ikke.

Halfdan (*med en pludselig overgang, stivt*)

Forresten. Det kan kanskje ikke blive saa let at finde en dag til det alligevel. Jeg – nei, jeg tror ikke, jeg faar unde mig nogen slags feriestund nu, skal jeg faa taget nogle studier og saa faa billedet færdigt, før vi reiser. – De faar undskyldte mig, frøken Fasting, det var nok lidt ubesindigt af mig. Men De kan kanskje komme op en formiddag, naar jeg ikke er hjemme. Saa kunde Eva vise Dem om –

Aagot (*tilbageholdent*)

Skal frøken Marlow – og De reise saa snart?

Halfdan

Vi reiser først i oktober – om en tre ugers tid. I vinter tænker vi at tage over til Afrika. Man faar arbeide – arbeide – bryde sig sin egen vei, ser De – (*Ser hen for sig.*)

Aagot

Aa – naa – ja.

Syvendeⁿ³ scene

[30] *De forrige. Eva.*

Eva (*kommer ind fulgt af Marie med et bret, hvorpaa frugt, italiensk kurvfogliette med vin, venetianske glas etc.*)

Se her – nu skal vi drikke frøken Fastings skaal (*skjænker i glassene*) og ønske hende et rigtig morsomt og behageligt ophold. Skaal, Aagot!

Halfdan (*ligesom henkastet*)

Hvor længe blir saa frøkenen herinde?

Aagot

En stund udover høsten, saa længe tante Clara vil have mig.

Eva

Men forelsk Dem nu ikke i disse poetiske og ætheriske «modern style»-væsener, som har gjort saant indtryk paa Dem, Aagot!

Halfdan

Hvad vil det sige?

Aagot

Det vil bare sige, at jeg synes, jeg møder saa mange maleriske damer –

Halfdan (*irriteret*)

Aa nei, tjen mig i ikke at kalde dem maleriske da! Det som skal være malerisk, maa da først og fremst være *egte*.

[31] **Eva** (*spøgende*)

Aagot tænker alvorlig paa at sulte og spæge sig for at blive ligesaa luftig. Men – spis kun frugt, Aagot (*byder*) det er netop ætherisk føde –

Aagot (*til Eva*)

Tak.

Halfdan (*vedblir*)

Frøkenen tror da ikke, det er noget tegn paa sundhed – eller *liv* dette? Optræde saan som modeller – for reklameplakater af værste sort!

Aagot (*ler lidt forceret*)

Ha, ha. Aa nei. De kan nok være rolig for det. Onkel Stenersen passer nok paa, at jeg holder mig paa fornuftens stier i alle maader. Jeg kommer ganske vist ikke til at gjøre nogen reklame hverken paa plakater eller andetsteds! Men – klokken er mange. Jeg faar nok gaa hjem. (*Reiser sig.*)

Eva

Saa snart?

Aagot

Ja, det er nok bedst. Jeg tænker, tante Clara venter paa mig. Farvel, frøken Marlow, og tak for alt.

[32] **Eva** (*kysser hende*)

Kom nu snart igjen. Saa tænker jeg, Halfdan viser Dem sit atelier ogsaa. (*Til Halfdan.*) Ikke sandt?

Halfdan (*bukker*)

Det skal være mig en fornøielse.

Aagot *(ser spørgende paa ham)*

Farvel, hr. Born.

Halfdan

Jeg skal lukke frøkenen ud. *(De gaar.)*

Ottendeⁿ⁴ scene

Eva. Halfdan.

Eva *(staar ved altandøren og ser ud. Det skumrer, men en sterk rødlig lysning fra den nedgaaende sol kaster et gjenskjær ind i værelset. I det samme hun hører Halfdan komme ind igjen, siger hun med liv)*

Kom herhen, Halfdan – kom skal du se en solnedgang! Se aaserne derborte er ganske vinrøde – fjorden er som guld – og himlen staar som ild. Nei for en farvepragt! Var *det* ikke noget at male, du? Og bringe med derved, hvor de altid bruger ordene *bleg* og *mørk*, naar de taler om Norden?

Halfdan *(gaar ligegyldig forbi, hvor hun staar, uden at følge hendes opfordring, idet han siger lidt irriteret henkastende)*

Jeg har saa mange gange sagt dig, det, Eva, at om de kan være aldrig saa vakre i sig selv, saa [33] er den slags næsten teatraliske farveeffekter ikke maleriske. *(Gaar ind i sit atelier og lukker døren efter sig.)*

Eva *(hurtig)*

Kjære, du skjønner da, det mere var min Spøg. *(Vender sig forbauset om, da hun hører døren lukkes i, og tager uwilkaarlig et par skridt som for at følge ham. Men blir staaende, ligesom stivnet i et eneste spørgsmaal.)*

Halfdan *(aabner igjen døren. Hans stemme er venlig og kjærlig)*

Jeg tror næsten, du ser det bedre her fra mit vindu, jeg, Eva. Vil du ikke komme herind? Det *er* virkelig en straalende belysning! Jeg er selv lidt træt og nervøs, ser du. Jeg tror, turen i ettermiddag har været lidt for anstrengende alligevel. – Og er det dig, som har sat den deilige violbuketten herind til mig? Tusen tak skal du have! Og lad os saa tale ordentlig om reisen. – Tror du, det skulde lade sig gjøre at komme afsted lidt før?

Eva *(med glad stemme, idet hun følger ham ind i atelieret)*

Begynder du at blive utaalmodig? Ja – jeg skal gøre alt for at blive færdig –

(Teppet falder.)

ANDEN AKT

Der er gaaet 14 dage. Halfdans atelier. Eftermiddag. Han staar ved det store aabne hjørnevindu i baggrunden til høire og måler paa et større billede. Han nynner og plystrer. Ler for sig selv, som om han pludselig tænkte paa noget morsomt.

Første scene

Halfdan. Eva kommer ind fra dagligstuen til venstre. Hun har overtøi paa, som hun under det følgende tager af og lægger paa en stol. Der er noget nervøst og uroligt over hendes væsen.

Eva

Maler du fremdeles, Halfdan? Der kommer da vist kulde og fugtighed ind ad det aabne vinduet nu saa sent paa dagen.

Halfdan

Nei da. Her er ganske varmt endnu. Jeg føler ialfald ingenting. Naa – har du været ude at spadserere?

[35] **Eva** *(staar bag hans stol)*

Ja. Jeg vilde ønske, du kunde været med. Hver dag har ligesom sin egen historie derude i naturen nu!

Halfdan *(maler)*

Ja – det er virkelig sandt.

Eva *(livlig)*

Idag var jo luften lidt tilsløret. Men derved blev træerne ligesom større og mægtigere. Naar man gaar saan indunder alt det brogede løvet, der danner ligesom de vidunderligste guirlander over ens hoved – og alle de faldne gule blade ligger som et blødt teppe under fødderne – det er, som der var reist en række vældige æreporte for en! Som man pludselig var buden til stor fest! Deiligt var det!

Halfdan *(maler)*

Ja – det er storartet vakkert.

Eva

Jeg tænkte virkelig saa paa dig for hvert skridt idag. Hele atmosfæren var saa stemningsfuld og poetisk. Et sted f. eks. stod der bare nogle piletrær ved en liden dam. Bladene saa fine og lysegrønne med sølvskjær over sig, og stammer og grene ganske sorte. De lignede saa aldeles vore ^[36] kjære oliventrær dernede – (*Stanser. Der er noget ængstelig speidende i hendes øine, mens hun staar og betragter det billede, han maler paa.*) Ja, Halfdan. Nu har du virkelig faaet det svært bra. Især dette parti, synes jeg. Du, den gulrøde farveklatten derhenne i baggrunden, det er ganske sikkert et lønnetræ!

Halfdan (*ler*)

Det kan saamen godt være.

Eva

Ja, for jeg saa netop et idag. Det eiede ligesom et helt magasin sollys i sig. Endda der ikke *var* nogen sol! Jeg tog mig ordentlig i, at jeg stod og stirrede ind i det, som om jeg var blevet hypnotiseret.

Halfdan (*vender sig pludselig om og siger venlig*)

Ja *du* er glad i sol og varme du, Eva!

Eva (*blødt*)

Er ikke du en ligesaa stor soldyrker som jeg?

Halfdan

Kanske du har ret. (*Malers.*) Ja, der er noget sterkt og festligt, som du siger, over høstfarverne herhjemme.

Eva

Og saa et vemod over alting du, fordi frosten kan komme hver dag. (*Med en overgang, peger paa billedet.*) Synes du nu ikke snart, du har faaet det, som du vil have det?

^[37] **Halfdan**

Hm – du ser jo, forgrunden er ganske ufærdig.

Eva (*forsigtig*)

Tror du ikke, det kunde blive færdigt til – til først i næste uge for eksempel?

Halfdan

Aa, jeg ved ikke. Kanske. Hvorfor det forresten?

Eva

Vi er i de sidste dage af september nu. Først i oktober burde vi vel se at komme afsted, sydoover.

Halfdan (*efter en pause*)

Jeg kan ikke indse, at det har saan hast.

Eva (*varmt og bestemt*)

Det billede der, Halfdan, (*peger*) saa fint og poetisk, som det er, det er nu heller ikke det, som bringer dig *fremad*. Det er et stykke portrætkunst – intet andet. Og det er ikke det maal, du har sat for dig selv.

Halfdan (*halvt spøgende*)

Portrætkunst – ja, tænk paa Tizian og Rembrandt –

[38] **Eva** (*utaalmodig*)

Du ved, hvad jeg mener. Og saa iaar. Er du ikke i spænding? Jeg synes bare ved at høre ordet *Nilen*. (*Stanser.*) Jeg er saa glad, vi skal der *først* – og at det ikke er før udover vaaren, vi kommer til vort gamle sted Florents – med alt det, som minder.

Halfdan (*blødt. Med anstrengelse*)

Det blir kanske ondt for dig dernede iaar, Eva. – Jeg maa jo komme til at arbeide flittig ogsaa nu – du forstaar.

Eva (*hurtig*)

Det er bare deiligt det, Halfdan! Far og jeg tog jo saameget af din tid ifjor – saa altfor meget.

Halfdan (*heftig*)

Det maa du ikke sige! I dette øieblik ialfald tænkte jeg ikke paa mig selv, men paa *dig*.

Eva (*spøgende*)

Du mener, at jeg kommer til at blive en hel del alene dernede?

Halfdan (*nikker*).

[39] **Eva**

Det skal du ikke bryde dig om. Jeg har jo venner dernede ogsaa. Og man gjør altid bekendtskaber, naar man vil. (*Med liv.*) Jeg har nu tænkt mig det, at du skal leie dig et af de store ateliererne ude i Via Ghiberti, ved siden af professor Zucki's. Der bor jo ogsaa Lawson og Penini, dine nærmeste kamerater. Kanske du saa kan komme i stemning til at begynde paa din yndlingsidé: Det store billede efter Shelleys «Sensitive plant». Det *kan* jo ikke males før til vaaren. (*Med en overgang.*) Jeg morer mig saa om dagen med at lægge planer om, hvordan jeg skal prøve at gjøre det hyggeligt for dig dernede. Jeg har tænkt mig, at jeg kanske selv kunde bringe dig din frokost op paa atelieret hver formiddag. Hvis du saa tager dig en fristund, saa kunde vi bagefter gaa hen og hilse paa en af vore kjære gamle mestre – du ved, du har det med det – pludselig er det en statue eller et maleri, som du *maa* se –

Halfdan (*i sine egne tanker, springer pludselig op*)

Hvem *kan* det være, tror du?

Eva

Hvilket – hvad mener du?

Halfdan (*driver om paa gulvet*)

Aa, jeg tænker naturligvis bare paa Petrajabilledet mit, jeg, ser du! Har du nogen anelse om, [40] hvem der har kjøbt det? Jeg ikke. Det maa være en eller anden rig Mæcen, du. Ingen prutning eller nogenting. Gave til Nationalgalleriet ogsaa. Jeg er svært glad for det. Er du ikke enig?

Eva (*nøgende, forlegen*)

Jo – jo, det synes jeg ogsaa –

Halfdan (*munter*)

Alle pengene paa bordet – i lommen, mener jeg! 3000 kroner. Jeg fik dem i dette øieblik fra advokaten. Nu tror jeg sandelig ogsaa, at jeg faar stipendiet. Jeg tror alt, som er godt nu. Da faar jeg 3000 kroner til, to aar paa rad. Blir rig som en Krøsus! (*Slaar om.*) Du, Eva?

Eva

Ja.

Halfdan

Bare det ikke er en, som har hørt, at jeg er fattig! Og som gjør det af pur barmhjertighed. Huf, det vilde være fælt, du!

Eva

Nei, kjære, du maa da ikke tænke – (*Bedrøvet.*) Fattig – vi er da ikke fattige, Halfdan.

[41] **Halfdan** (*halvt spøgende*)

Du nei, men jeg. Jeg lever jo af dig og dit, jeg. Akkurat som de store snylteplanter, som hænger paa træerne, dernede i Cascine-parken.

Eva (*med vanskelighed*)

Fy, Halfdan, det er grusomt af dig – du har jo ogsaa tjent penge for dig selv –

Halfdan (*smiler*)

Ikke rigtig saameget som til at betale mine skrædderregninger for. Aa, nei du! –

Eva

Og saa ved du da saa godt, at jeg har mere, end jeg behøver selv. For min egen person bruger jeg da ikke stort. (*Bedende.*) Der *burde* ikke være nogen følelse af mit og dit mellem os, Halfdan. Vi to er da som søskende. Og nu, naar det bare er os to. Jeg havde netop tænkt at sige dig, at jeg vilde –

Halfdan (*afbryder*)

Jeg har faaet hele min uddannelse af eder. Først til jeg blev student, og mens jeg studerte medicin. Og de sidste aar til mine malerstudier. Jeg kan aldrig takke nok din far, som, endda han ønskede, at jeg skulde blive læge, alligevel saa hurtig [42] og villig gik ind paa at hjælpe mig til at blive kunstner. Men nu faar *det* være slut. Det er *rigtigt* det, Eva. Du vil da ikke selv, at jeg skal vedblive hele mit liv at hæve maanedsgage af dine penge, som da jeg var skolegut?

Eva (*oprørt*)

Du taler saa meget om penge i det sidste! Penge for billedet, penge af stipendium. – Jeg tror, du har rent gaaet og stundet dig syg efter de pengene i hele den sidste tiden! Og idag — du er jo ikke til at kjende igjen! Jeg tror aldrig, jeg har seet dig saa fornøiet og frisk før, Halfdan — ialfald ikke paa lang, lang tid. Bare for de — pengenes skyld!

Halfdan (*tier, stiller med sine malersager, som han lægger fra sig og blader i nogle mapper, som staar paa gulvet*).

Eva (*med en overgang, hen til ham*)

Kan jeg hjælpe dig? Er det noget, du leder efter?

Halfdan (*lidt forlegen*)

Ja — jeg — leder ikke efter noget bestemt netop. Men frøken Fasting sagde, hun kanske kom opom i eftermiddag. Det er nogle skitser, jeg lovede at vise hende.

[43] **Eva** (*wilkaarlig*)

Nei, det er da urimeligt! Midt i dit arbeide.

Og nu igjen. Hun var jo netop her forleden og saa paa —

Halfdan

Fru Stenersen var jo med. Der blev jo ikke andet end snak. Husker du ikke det?

Eva (*stivt*)

Nei, det husker jeg ikke.

Halfdan

Frøken Fasting interesserer sig meget for malerier.

Eva

Aa – ja.

Halfdan

– Og hun har et ualmindeligt fint instinkt.

Eva

Nogen virkelig forstaaelse af kunst eier hun da ikke. Efter min mening ialfald.

Halfdan (*koldt*)

Ikke det?

[44] **Eva** (*ligeledes*)

Hvor skulde hun ogsaa have faaet den fra? Hun har jo ingenting seet. Jeg tror nu, oprigtig talt, at det er noget, hun spiller sig lidt op til. Fordi hun tror, det hører til, naar hun taler med dig. Der er mange, som lærer sig til en slags jargon saan ligeoverfor kunstnere –

Halfdan (*alvorlig*)

Det var ikke pent sagt, Eva.

Eva (*mere dæmpet*)

Frøken Fasting er et meget insinuant lidet væsen.

Halfdan (*har vanskelig for at bekjæmpe sin heftighed*)

Det sagde du ikke før.

Eva

Saant merker man heller ikke straks. *(Smiler lidt bittert.)* Især naar det insinuante væsen anvendes ligeoverfor en selv.

Halfdan *(tier. Nynner ganske sagte for sig selv.)*

Eva *(anstrengt, med en overgang)*

Forresten. Ja, snil er hun. Ret skal være ret. Men ialfald synes jeg nok, du kunde bedt hende [45] vente, til dit billede er helt færdigt. Saa kunde du jo have arrangeret en liden udstilling her i dit atelier, førend du pakker alting sammen til reisen. *(Det ringer.)* Naa, der er hun altsaa. Jeg skal lukke op. *(Gaar.)*

Halfdan *(staar ganske stille og lytter).*

Anden scene

De forrige. Aagot.

Eva *(kommer ind fra dagligstuen med Aagot; med en vis tvungen venlighed)*

Ja, De har virkelig ret, Aagot. Jeg stod netop og skjendte lidt, fordi De ikke kunde vente, til maleriet var færdigt. Der er ikke saa mange arbejdsdage igjen nu, ved De.

Aagot

Men hr. Born sagde jo, at jeg skulde komme. For der var bare lidet bitte gran igjen, sagde han. Saa det er hans egen skyld, hvis jeg forstyrrer. *(Til Eva.)* Se her, frøken Marlow. Jeg fandt disse roserne i en butik paa veien hid. Jeg syntes, de var saa vakre. Og saa vilde jeg saa gjerne, De skulde have dem. *(Giver dem til Eva.)*

Eva *(fuldt behersket og uvilkaarlig paavirket af Aagots væsen)*

Tusen tak. Nei, hvor de er deilige! Og tænk saa langt paa aaret. *(Halvt spøgende.)* Jeg mener, De [46] rigtig vil prøve paa at lure os til at blive her i Norge langt udover vinteren, jeg!

Aagot *(rødmende)*

Ja, gid det kunde nytte. Naar De reiser, blir det ligesaa trist og sørgeligt, som naar svalerne flyver sin

vei.

Halfdan

Ja, vi er nu ikke flyvefærdige endnu. lalfald ikke jeg. Men nu faar De gratulere mig, frøken Fasting.

Aagot (*usikkert*)

Gratulere Dem – jeg ved ikke –

Halfdan (*oprømt*)

Nei, De ved det nok ikke, For Deres onkel Stenersen, han er taus som en mur. Jeg har havt et forretningsbrev fra ham idag. Mit Petrajabilede er solgt til en anonym for 3000 kroner og foræret til Nationalgalleriet!

Aagot (*glad*)

Aa – nei!

Halfdan (*trækker sin lommebog frem og vifter med sedler*)

Se her. Har De nogengang seet, hvordan en tusenkroneseddel ser ud?

[47] Aagot

Nei –

Halfdan

Jeg finder farverne skjønnere end selveste Paolo Veroneses. Se, hvor de spiller!

Aagot

Storartet!

Halfdan

Redelig og ærlig fortjente ved mit eget arbeide. Tænk, nu tror jeg saavist, jeg faar stipendiet ogsaa. Paa lørdag skal det afgjøres. Idag har vi tirsdag. Det blir spændende. For *saa* vil jeg begynde at tro, at jeg

kanske nok kan komme til at due til noget ordentligt, jeg ogsaa – med tiden.

Eva (*stolt*)

Jeg kan ikke like, at du siger saant, Halfdan. Dertil behøves der rigtignok ikke noget stipendium.

Halfdan (*halvt spøgende til Aagot*)

Eva taaler ikke det, at man – det vil sige, at *jeg* er beskeden, maa De vide! Men – vær saa snil at se her, da. (*Stiller hende foran billedet.*) Naa – synes De, det er kommet sig siden sidst?

Aagot (*tier, staar og ser*).

[48] **Halfdan**

Forgrunden er blevet noget for broget, kanske? Hvad mener De?

Aagot (*rolig, naturlig*)

Er ikke netop de to røde farverne sammen der deilige?

Halfdan

Hvor morsomt, at De just lagde merke til det. Jeg har glædet mig saa ved den sammenstillingen selv.

Eva

Det skal blive interessant at høre, hvad de vil synes om det dernede. Det blir jo noget helt nyt for dem. Ja, for du tager det naturligvis med dig med det samme?

Halfdan (*henkastet*)

Jeg kan ikke sige, jeg har tænkt noget videre over den ting endnu. Men naar vi nu taler om farver, frøken Fasting. – Eva, kan du huske, hvor jeg har den mappen med alle de smaa billederne fra Gardasjøen og Rapollo og derbortover?

Eva (*henter*)

Her er den.

Halfdan

Tak. (*Oprømt til Aagot.*) Sæt Dem der, saa ser De bedre. Det begynder allerede at skumre lidt, tror ^[49] jeg. (*Holder bladene op for hende, et for et, og passer paa, at lyset falder heldigt paa dem uden at agte paa Eva, der staar ved siden af og ligeledes interesseret følger med.*) Se, den høiden der med alle de store cypresserne, den er fra Salô ved Gardasjøen. Aa, det der er bare en blomsterstudie det – azaleaer i alle tonearter, som De ser. Det er noget i Deres genre det! Kanske De kunde gjøre noget ud af den? «Ved siden af» eller «under» eller «over» –

som De kan huske, De engang udtrykte Dem?

Aagot *(ler)*

De maa ikke gjøre nar af mig!

Halfdan *(ligeledes)*

Vil De ha' den, saa ta' den! Kanske der kan blive en hel portiere ud af den der.

Aagot

Tusen tak. Jeg vil frygtelig gjerne ha' den.

Halfdan

Ikke noget at takke for. – Her skal De se en liden gaardsplads ude paa landet ovenfor Rapollo. Ja, hun er temmelig fillet, den ungen med det gule skautet paa hovedet! Men de har en saa deilig gul farve dernede paa tørklæderne sine, som jeg ikke har seet her. Kanske de bare er at faa paa landet.

^[50] Aagot *(munter)*

Kanske det. Jeg skal prøve hjemme hos landhandleren. Og sende det til Dem som present. Til tak for azaleaerne.

Eva *(der har taget et andet billede frem af mappen)*

Dette synes nu jeg er saan yndig studie – ikke sandt Aagot?

Aagot

Jo da. Men jeg tror, jeg holder mest af den der. (*Tager op en af de foregaaende.*)

Halfdan

Den er ogsaa bedre.

Eva (*er under den sidste scene blevet mere og mere taus. Gaar lidt omkring i værelset. Ser paa enkelte blade og skitser, som ligger paa bordet. Ingen følger hendes bevægelser. Hun trækker sig uvilkaarlig nærmere og nærmere døren til dagligstuen, som om hun vilde flygte for noget. Tager sig i det og nærmer sig igjen de to unge*)

Du – Halfdan – (*De er saa optagne, at de ikke hører. Hun faar en idé og som befriet, halvhoit.*) Nei, jeg faar da sætte roserne mine i vand, ellers visner de. (*Gaar stille ud.*)

Tredie scene

[51] **Halfdan. Aagot.**

I samme øieblik Eva er gaaet, blir de straks mere tause og dæmpede. Han peger og bytter et par billeder, som hun mekanisk betragter. Længere pause.

Halfdan (*med anstrengelse*)

Har De lyst til at se nogle studier fra Verona? De er ikke stort værd at se paa forresten – uden – der er ét –

Aagot

Jo tak – jeg har forfærdelig lyst til at se saa mange, jeg kan.

Halfdan (*henter en mappe og sætter sig paa en lav stol lige overfor hende. Viser hende forskellige billeder. Sommetider mødes deres hænder. Da blir de straks ganske stille. Siger saa halvt mekanisk*)

Her er Piazza delle Erbe. Det er Piazza dei Signori. Aa ja. Fotografier kunde i grunden gjøre det ligesaa godt. Det er ikke rart. Mest for at støtte hukommelsen. (*Tager et større billede frem. Med en anden betoning.*) Her er det, som jeg selv er mest glad i. Det er noksaa stort. Vil De holde lidt i det selv? Der ja – saa nu ser De det. Det er udsigten fra amfiteatret der – en sommermorgen. (*De holder i hver sin ende af billedet. Ingen af dem ser videre paa det. Deres øine mødes. Halfdan gjør en anstrengelse for at beherske sig.*) De ser det alligevel bedre, naar De holder det alene. Der maa meget lys paa det.

(Han reiser sig og stiller sig bag hendes stol. Siger saa først langsomt og famlende, saa mere og mere i stigende bevægelse.)

[52] Ved De, hvorfor jeg er saa glad i den studien? Det er fordi, den er malt i en af de faa stunder i mit liv, hvor jeg virkelig har følt mig haabefuld og sterk! Aldrig før havde jeg forstaaet, hvad der kan ligge af

livskraft bare i *selve lyset!* – Her er saa meget tusmørke herhjemme. Seiv paa lyse sommerdagen. (*Stanser.*) Men – ja, saa var det den gangen dernede i Verona. En søndagsmorgen var det. Jeg sad oppe paa den øverste af de stenbænkeraderne paa det gamle amfiteatret, som De ser der. Med denne høie, blaa himmelhvælvingen over mig. Ikke det fineste fnug af en sky engang. Alting – luften, de graa stenene, kirketaarnene, det grønne landskabet, fjeldene – altsammen ligesom bare fyldt, gennemtrukket af dette intense, hvide *sikre* sollyset! – Da var det dette med en gang kom over mig: En selvtillid – en magtfølelse. Det var – som om jeg pludselig fik *fast tag i selve livet*. Saan, at nu var det *mig* – at *jeg* var hersker – af egen vilje – baade over det – og over hele min skjæbne! – (*Pludselig ironisk.*) Tænk, for en illusion! (*Fortsætter som før.*) Men det var altsammen bare *lyset*. Som brød sig med slig uimodstaaelig magt gennem alle porer – ind i mit inderste væsen, – saa jeg følte, hvorledes der *sprang frem* kræfter derinde, som jeg aldrig før havde kjendt!

Aagot (*betaget*)

Hvor underligt –

[53] **Halfdan** (*vedblir*)

Da forstod jeg italienerne som aldrig før. Ikke alene forstod – men jeg *oplevede* dem! – Sad jeg ikke netop deroppe paa det hedenske teater og saa ned paa arenaen, hvor der engang havde flydt saa meget blod. Hvor der var kjæmpet saa mangen kamp paa livet. Just saan en hvid soldag som denne! – Jeg syntes, jeg hørte folkejubelen – saa atleterne med de nøgne lemmer – kransene af laurbær og røde roser – alle de sterke farver – de skjønne leende kvinder. I det øieblik forstod jeg det alt, *alt!*

Aagot

Det hedenske – vilde?

Halfdan (*roligere med stigende inderlighed*)

Ja. Ja, ogsaa det. Men allermest renaissancens italienere. Med dem levede jeg netop i den tiden til dagligt i mit arbeide, ved De. Nu skjønte jeg, at de ogsaa kunde blive, som de var. Saa sterke – og udholdende – og lykkelige i sit arbeide. Ofte grusomme ogsaa. Der *kan* jo følge en slags beruselse med bevidstheden om at eie magten, forstaar De nok! Men ingen smaalig tussmørke-rædthed eller tussmørke-misundelse *der*. For dem var den høieste kraftudfoldelse i den sterkeste spænding værd *livets* indsats. Naar de bare vidste, at da brød de ogsaa den vidunderblomst, som ikke [54] vokser noget andet sted end paa tilværelsens øverste tinde! (*Blødere.*) Saan var det, de *elskede*. – Verona – Romeo og Julie. – Alt satte de paa spil for at vinde den kvinde, der syntes dem den herligste – som hun kom imod dem – straalende og gennemskinnethed af sollyset, hun ogsaa – varm og livssikker. – (*Stanser.*) Saan kunde vi alle leve – ialfald et øieblik af vort liv – hvis vi bare vilde og *turde!* – Aagot – deilige Aagot – kom – følg med mig – *lad os reise sammen derned!*

Aagot (*har reist sig og staar skjælvende foran ham, mens hendes øine ikke slipper hans ansigt*)

Jeg – hvordan – jeg – (*Stanser overvældet.*)

Halfdan (*blødere, roligere*)

Vil De reise med mig derned, Aagot?

Aagot

Om jeg vil? (*I straalende smil og halvt i graat.*) Om jeg vil?

Halfdan

Med mig – Aagot?

Aagot

Ja – ja – med – dig!

Halfdan (*i udraab*)

Aagot!

[55] **Aagot** (*straalende*)

Vidste du ikke det?

Halfdan

Jo – jeg tror det – jeg tror det – at du *elsker* mig! (*Overstrømmende.*) Kom, se paa mig, Aagot. Saan har du aldrig seet mig før. Og endda har jeg gaaet og elsket dig siden – ja siden jeg første gang saa dig deroppe paa høifjeldet! Dig alene har jeg elsket. Aldrig nogen, før du kom. (*Sagtere.*) Ikke har jeg *prøvet* paa det heller! Mit arbeide og min – min taknemlighedsgjæld – det var alt for mig, lige til du kom. Men *da* –

Aagot (*afbryder*)

Aa, Halfdan, – det er saa deiligt – det er, som det ikke kan være sandt –

Halfdan

Men disse sidste to maanederne, siden jeg traf dig! Aa, jeg har havt det forfærdeligt! Jeg har gaaet og kjæmpet og kjæmpet mig træt – næsten syg tror jeg –

Aagot

Jeg saa det straks, Halfdan. At der var noget, som var ondt. Du saa saa alvorlig og bleg ud, med det samme du kom ind i stuen der. – Men jeg skjøjte ikke –

[56] Halfdan

Jeg har gaaet og pruttet og pruttet – med ret og pligt, ser du. Hvorledes skulde jeg kunne tænke paa at reise fra Eva? Hun som netop er blevet alene i verden. Hvad havde jeg at byde dig? Min fattigdom – min afhængighed. Løfter om en fremtid, som kanske tilsidst ikke vilde blive andet end en luftspeiling. Og saa tvil og mistro til mig selv og min kunst. – Ja, da du kom herind saa uventet for fjorten dage siden – jeg syntes næsten, du var en djævelinde, som kom for at friste mig!

Aagot

Fy, nei, Halfdan!

Halfdan

Men *idag*, Aagot. Mit billede solgt. Mit stipendium som et sikkert haab. Og *du* – du kan elske mig!

Aagot (varmt og inderlig)

Fra jeg saa dig deroppe paa fjeldet. Tror du, jeg har tænkt paa stort andet end dig? – Saan som du var. Det rare, dybe udtrykket, som du har i øinene dine. Som altid er forskjelligt – og som ligesom *binder* en, fordi en altid maa se efter, om der er noget nyt! – Og saan som du var mod frøken Marlow. Saa rørende og hensynsfuld bestandig. Og ved du, hvad jeg ogsaa tænkte paa? At det passede ligesom saa godt for dig, at du ikke hørte nogensteds hjemme. Kom langt borte fra – og gik [57] bort igjen. Ingen nær familie havde du heller – ingen søskende. Levede for dig selv – i din kunst – i dine egne tanker og stemninger. Var bare dig selv alene. Og som ingen anden i hele verden!

Halfdan

Aa du!

Aagot

Jo da. Det var saa. Men da du gik bort fra mig. Saa prøvede jeg paa slet ikke at *like* dig engang! *Vilde* synes, du i grunden var en arrogant vigtigper – som ikke skulde indbilde sig, at – at –

Halfdan (*ler*)

Men – saa –

Aagot

Ja. Det hjalp ikke. Jeg *maatte* herind for at se dig igjen!

Halfdan (*blødt*)

Aagot – var det *derfor*?

Aagot (*ligeledes*)

Ja, Halfdan – det var nok derfor.

[58] Halfdan (*overstrømmende*)

Aa, du min drøm, min lykke! – Se der, Aagot. (*Hen mod vinduet.*) Nu kommer maanen frem. Hvor himlen er klar og høi iaften! Og se – allerede en mængde stjerner! Slig en aften du – da kan du tro, der er fest i syden. Jeg ved et sted –

Aagot (*trækker ham ned ved siden af sig i sofaen, der er vendt mod vinduet*)

Ja, ja – fortæl, hvorledes der er – der, hvor vi skal reise hen – fortæl –

Halfdan (*blødt og drømmende*)

Der ligger en hvid villa med terrasser ned mod sjøen. I maaneskinnet faar murene et lys saa hvidt og blødt som det hvideste marmor. Skyggerne indunder mørke – mørke blaa. Men alt løvet, som kommer ind under maanestraalerne faar glans som af metal. Og blomsterne – alle de tusender af roser, som slynger sig om trappernes stengelændere og om søilerne – magnoliaerne, naar de hviler paa de brede grene som store vandliljer, som snehvide kroner – alt staar saa urørlig stille med farver saa voksbløde og uvirkelige som anemonerne nede paa havets bund!

Aagot (*sagte*)

Deiligt – deiligt! – Og saa mere –

[59] **Halfdan** (*vedblir*)

Nu gaar vi langs den lave muren, som skiller haven fra sjøen, du og jeg. Det er saavidt, vi hører vandet bagenfor skvulpe op mod klipperne. Udover vandfladen ser vi en bred, glitrende stribe – som om det regnede ned millioner gulddraaber – langt, langt udover. Derude gaar der dampskibe med kulørte lanterner og straalende lys frem og tilbage. Men ind til os kommer ingen af dem. Her i vor store skyggefulde have blir alting bare mere stille. Det er, som naturen laa ganske tryllebunden – og *ventede*. Dens aandedræt gaar sagte og dybt – fyldt af varm blomsterduft –.

Aagot (*drømmende*)

Ja – ja – der er noget hemmelighedsfuldt omkring en saan – jeg har følt det –

Halfdan (*som før*)

Ja, vi merker, hvorledes vore fodtrin uvilkaarlig blir lettere, mere lydløse. Som om usynlige hænder havde bundet os alfevinger paa skuldrene. Mens vi gaar der sammen, paa de smale grusede gange, hvor skyggen fra træerne paa begge sider mødes og lukker over – eller tegner rare, fantastiske konturer paa det gule sand. – Indunder de tætteste løvkroner er der en liden aaben plads med en gammel, mosgroet marmorfontæne. Vi hører vandet risle.

[60] Det skinner som sølv i maanelyset. Vi hører det risle med den samme sagte lyd, uophørlig – uophørlig. Det er, som tiden selv stod stille –

Aagot

Og vi to – vi to –

Halfdan (*som før*)

Du og jeg. Vore travle smaa, urolige menneskesjæle blir ogsaa mere levende – ligesom mere bøielige. Vi kan føle, hvordan vore anspændte muskler lidt efter lidt strækker sig ud igjen – gaar tilbage til sin naturlige hvile. Vi blir selv noget som en blomst, der blomstrer – som en strømmende kilde – som en duft, der løfter sig op og glider ind i hele atmosfæren. Da tænker og handler vi anderledes end om dagen – fordi alting er saa let – og vi *maa* –

Aagot

Og alt kan vi sige til hinanden.

Halfdan *(vedblir)*

Af sig selv kommer ordene frem paa vore læber. De, som var lukket inde i vort dybeste væsen, og som vi ikke engang vidste, vi eiede nøglen til. Nye ord, som stiger og falder – sterke og varme – men som aldrig gør ondt og saarer. Saa lette og bløde som dun – som kjærtegn – flagrer de mellem os – med klang i sig som en sagte sang. –

[61] Ja, alt siger vi til hinanden – naar maanen lukker over alle dagens lyd – vi to, som elsker hinanden

–

Aagot *(der har lukket øinene og lagt sit hoved ned paa hans skulder, løfter hovedet og ser paa ham med straalende øine)*

Saan er lykken! (Med en pludselig overgang.) Halfdan, hvor blev der af frøken Marlow?

Halfdan *(ligeledes)*

Eva? Ja, Eva – hvor blev der af Eva? Eva gik jo ind for en liden stund siden. Hun gik vist ind i dagligstuen. *(Forsøger at spøge.)* Det var hensynsfuldt af hende, at hun gik, var det ikke?

Aagot *(ryster paa hovedet)*

Jeg tror hun gik, fordi vi ikke var noget hyggelige mod hende.

Halfdan

Tror du det?

Aagot

Tror du, hun straks kommer tilbage?

Halfdan

Ja, det gjør hun nok. Hun kommer vist straks.

Aagot *(ser paa sit ur)*

Ja, men jeg maa gaa ogsaa. Jeg skulde med tante Clara paa en koncert. Aa, gid jeg kunde slippe! Aa,

hvad skal vi gjøre? Hvad tror du, frøken Marlow vil sige, Halfdan?

[62] Halfdan

Hvad hun vil sige? Jeg tænker hun vil blive glad – for min skyld. Du ved, Eva har været som den kjærligste mor for mig.

Aagot

Men jeg tror – tænk, jeg tror, hun ikke liker mig *saa* godt som før! Hun er ligesom lidt anderledes mod mig. Nok venlig – men – jeg tror ikke, hun liker mig *rigtig* saa godt mere, Halfdan!

Halfdan

Hvor kan du falde paa det? (*Stanser lidt forlegen.*)

Aagot (*nølede*)

Ser du – nu skulde jo du og hun sammen –

Halfdan (*alvorlig*)

Det er sandt. Det blir kanskje ikke saa godt. Jeg glemte, – jeg tænkte ikke over, hvordan alt skulde blive – fremover, Alt slog ud i sollys for mig idag – alting. (*Varmt.*) Stakkars Eva. Vi maa være snille mod hende, Aagot. Hun har jo ingen andre end os i hele verden. Vi maa lade hende komme og bo hos os, hvis hun vil. Men ikke nu – ikke straks. Aa, det skal nok ordne sig. – *Maa* du gaa. Kanske jeg skal raabe paa Eva?

[63] Aagot

Jeg vil saa gjerne gaa med det samme. Jeg vilde helst gaa uden at se hende – netop nu, skjønner du. Vær ikke vond – tror du det gaar an?

Halfdan

Naturligvis gaar det an. Se, her er hatten og jakken. Du kan gaa ud denne veien. (*Mod døren i baggrunden.*) Jeg skal følge dig. Jeg er jo straks tilbake igjen. Vi kan jo ikke sige noget til Eva, førend lørdagen er over, og jeg er sikker paa at faa stipendiet. (*Pludselig angst.*) Aagot, dersom jeg *ikke* skulde faa det!

Aagot

Jeg er sikker paa, du faar det. – Det er sandt – tegningen – tak. Jo, du skal se – – *(De gaar ud af døren.)*

Fjerde scene

Eva *(kommer ind fra dagligstuen. Blir staaende forundret ved at finde værelset tomt, Hendes ansigt fortrækker sig mer og mer i smerte og vrede. Hen til vinduet, der endnu staaer aabent, og læner sig udover. Farer tilbage med hænderne for øinene, som om hun havde set et syn. Hvister)*

Nei – nei – det er ikke sandt – det er ikke sandt! *(Atter frem mod vinduet. Klagende.)* Halfdan – *gaar du?*
(Strækker armene ud i pludselig frembrydende lidenskab.) Halfdan – *Halfdan!* – Du – jeg – jeg – *(Slaar hænderne for ansigtet og synker ned paa gulvet i fortvilet hulken.)* Aa, lad mig dø – lad mig dø!

(Teppet falder.)

TREDIE AKT

Lidet, hyggelig møbleret hjørnekabinet hos advokat Stenersens. Til venstre karnap med blomster og store, grønne planter. I forgrunden sofa med bord og lave stole. Til højre kamin med ild. Foran kaminen lavt bord med theservice. Ved siden af kaminen dør med portièreer til dagligstuen. I baggrunden to døre, en til spisestuen, en til entréen. Det er eftermiddag. Halv skumring.

Første scene

Fru Clara Stenersen. Advokat Stenersen.

Clara *(serverer the)*

Bliv nu herinde et øieblik og drik en kop the med mig, inden du sætter dig til at arbejde igjen. Husk, det er min fødselsdag idag. Og naar Eva lader saa længe vente paa sig saa – Se her – sæt dig ned og vær lidt hyggelig, for en gangs skyld! Naa – og saa kan du give mig onkel Bucks brev ^[65] tilbage, er du snil. Tak. *(Hun putter brevet i lommen.)* Maa jeg saa spørge, om du ikke nu kan indse, at det ialfald er *hans* mening, at jeg skal «blande mig ind i andres sager», som du saa smukt udtrykker dig?

Advokaten

Hm. Det hele bevæger sig jo i temmelig svævende talemaader. «Konfidentielt» er han blevet meddelt nogle oplysninger om Høibro. «Konfidentielt» henstiller han saa til dig, om du ikke paa en eller anden maade skulde kunne skaffe ham nogle lignende om Halfdan Born. For begge parters vedkommende er det den finansielle status, det gjælder. Naa – hvad saa?

Clara

Onkel er rigtig under pres, skjønner du –

Advokaten

Hvad Born angaar, saa har du her intet andet at gjøre, min kjære Clara, end «konfidentielt» at svare din onkel tilbage, at du desværre ikke ser dig istand til at give ham nogensomhelst oplysning i denne sag. Af den simple grund, at du ingenting ved og ingenting kan faa at vide derom.

Clara

Aa – kjære John – jeg synes da, du gjerne kunde –

[66] Advokaten (*afbryder*)

Hvis det er din mening, at jeg skulde lade dig tilflyde konfidentielle meddelelser om mine klienters pengesager, saa tager du fejl!

Clara

Jeg mener bare – Eva *har* da vist mange penge, John – ikke sandt? Professor Marlow *var* dog engang en meget formuende mand!

Advokaten

Meget muligt, min ven. – Men af mig faar du ingenting at vide – ikke saameget som saa. Og dermed basta. Jeg vil ikke med en lillefinger have mig blandet ind i de affærer.

Clara (*raskt*)

Saa gaar jeg lige til Eva selv, jeg.

Advokaten

For at faa oplysninger, der maaske kan komme til at skade Halfdan! Saa *det* tror du? Jeg siger bare – ikke vilde *jeg* være i onkel Bucks klæder og møde Eva Marlows sorte øine efter den dag, Halfdan er blevet forbigaaet til det stipendium!

Clara

Jeg tror nu ikke, de lynstraaler vilde være saa dræbende. Tingen spiller ganske vist ingen større ^[67]rolle hverken for hende eller Halfdan. Han har jo ogsaa netop solgt sit store maleri – har penge i lommen –

Advokaten (*bestemt*)

Eva Marlow har engang udtalt sig til mig om denne sag. Saa du kan gjerne tage det som et ubestrideligt faktum, kjære Clara, at hun vilde kjæmpe som en løvinde for det, hun troede var Halfdans ret – om saa Høibro selv med kone og ti barn skulde blive liggende igjen blødende paa valpladsen! Jeg kjender kvinderne, jeg!

Clara (*drillende*)

Gjør du det? Din erfaring er slet ikke saa stor, John. Den innskærker sig til mig – og knapt det!

Advokaten (*ligeledes*)

Jeg kjender dem saa godt, at jeg ved, at *ønsker*, *tror* eller *vil* de, at noget skal være saa eller saa – ja da bryder de sig pokker om den kjendsgjærning, at faktum nu engang *er* faktum!

Clara (*som før*)

Aa, du deilige juristen min! Tænk, det er virkelig sandt! Jeg har ofte slet ikke saan blind tillid til «faktum», jeg.

[68] **Advokaten**

Jeg tror saa gjerne det. Dere har en fantasi –

Clara

For, hvad dig angaar, saa har jeg ikke saa sjelden lagt merke til det, at dit *første* faktum aldeles ikke er saa paalideligt som dit *andet*!

Advokaten

Mit «andet» – jeg følger ikke længer din procedure –

Clara (*ler*)

Nei, lad bare være! Jeg skal sige dig. Det er ikke andet end sligt noget juridisk ordkløveri, som jeg har vænnet mig til, fordi jeg nu i atten aar har bøiet mig for det – *glædelige* faktum, at jeg er gift med dig!

Advokaten

Bravo – det skal du have et kys for! (*Det ringer.*) Naa, der har vi nok frøkenen. Ja, bær dig nu fornuftig ad, Clara. Vil du følge mit raad, saa bland dig ikke ind i andres sager – som jeg altsaa saa smukt udtrykker mig. Jeg gaar ind til mig selv. Jeg har nogle dokumenter, jeg maa have gjennemgaaet. (*Ud gennem spisestudøren.*)

Anden scene

[69] **Clara. Eva.**

Eva (kommer ind fra entréen. Omfavner **Clara**. Der er noget nervøst ujevnt over hendes væsen, som laa der en stor træthed bag)

Sidder du herinde i din egen lune krog? Tusen lykønskninger da, Clara min. Jeg behøver ikke at spørge, hvorledes du har det idag. Du ser jo saa ung og straalende ud, som om aarene og alderen ikke har noget erende til dig – bare «gaar udenom», som der staar i Peer Gynt.

Clara (ler)

Ja, det skulde jo være en kompliment! Men hvis nu alderen virkelig *var* en saan «livsbøig» for os kvinder, du, som vi helst gik udenom? Mener du ikke, det er vor opgave nu for tiden at vise, at man kan gaa tvers igjennem den, og alligevel altid videre fremover?

Eva

Jo – jo kanske det. *Din* vei gaar nok baade fremover og opover, Clara. Forsaavidt er du et godt eksempel for os alle. (*Driver omkring paa gulvet. Stanser ved kaminen.*) Ja, du, det er deiligt at vide, at der findes *nogen* her i verden, som lever et liv saa lykkeligt og saa harmonisk, som du. Det er nu vel egentlig meningen. – Hu – hvor det er koldt og fælt ude idag!

[70] **Clara**

Ja – kom nu her og faa dig lidt varm the. John er ikke færdig med sit arbeide og Aagot ikke kommet hjem endnu. Saa, sæt dig nu her – rigtig godt. Saa kan vi faa en hyggelig stund for os selv ligesom i gamle dage, du. Husker du paa min fødselsdag, mens vi var skolepiger – paa sofaen i mit lille værelse – med en pose konfekt mellem os – og saa alle betroelserne og planerne?

Eva (med et lidet smil)

Konfekt – og planer! – Ja, det er godt indrettet, at man ikke kan se foran sig. Bare *lures* fremover i livet – skridt for skridt. – Er det stygt sagt, du?

Clara

Aa nei – du mener det nok heller ikke saa bogstavelig. Men – du ser træt ud idag, Eva. Lidt bleg ogsaa. Fryser du? Skal jeg lægge lidt mere paa kaminen?

Eva

Nei – nei tak, ikke for min skyld. Her føles godt og varmt, naar man kommer udenfra.

Clara

Ja, idag er det rigtig høstligt med det kolde duskregn.

[71] **Eva**

Jeg er lidt træt ogsaa. Jeg har meget at gjøre om dagen nu. – Og saa kommer jeg netop lige fra kirkegaarden. Aa – der var det vemodigt og trist idag, kan du tro! Riktig kirkegaardsstemning. Alle de visne blomster, det gule løv – al den forraadnelse og tilintetgjørelse! – Og saa kastanjebladene! – Har du lagt merke til kastanjeblade om høsten – naar de falder?

Clara

Nei – ikke netop –

Eva

Der staar et stort kastanjetræ lige ved fars grav. Bladene laa spredte rundt om. Ogsaa over selve graven laa der mange. – Aa, der er noget saa rent patetisk over de kastanjebladene! Jeg kan ikke beskrive dig, hvorledes de virker. De er saa store – større end alle andre. Et for et falder de – saa tungt ligesom – ligger udstrakte hver for sig – næsten allesammen saa grønne og friske – som om de med magt var blevet revet af – mens de endnu levede – endnu var unge og haabede paa mere sol og sommervarme –

Clara

Ja, høsten *maa* bringe mange vemodige tanker. Men jeg liker nu godt det *samlende*, som den bringer med sig, inden døre – med ild og lampelys – og lunhed –

[72] **Eva** (*med udbrud*)

Du har saa mange, som behøver dig, du Clara!

Clara

Ja – jovist, det har jeg nok. Gudskelov. Og at du nu ofte føler dig ensom efter din fars død, det er da saa rimeligt. Men – saa har du da venner, Eva.

Eva

Aa – mine venner – de er snart talte.

Clara

Og Halfdan for eksempel Hvad har du ikke været for ham?

Eva (*lader, som hun overhører Claras ord*)

Far trængte til mig bestandig. Han *kunde* ikke undvære mig. Selv om han havde villet. Han *vilde* det ikke heller. Det mener jeg nok ikke. Men – nu er jo det forbi.

Clara

Det er jo livets gang, at de gamle maa dø fra os, Eva.

Eva (*heftig*)

Far var ikke gammel. Han kunde levet endnu i mange aar! (*Slaar om.*) Ikke for det, Hvem vilde være egoistisk nok til at ønske ham tilbage. Han ^[73] har jo stridt sin strid ud. (*Stanser.*) Det er mere end vi andre har. (*Stanser igjen.*) Der er et gammelt salmevers, som kom mig i tankerne oppe ved graven idag. Husker du det – vi lærte det udenad paa skolen: «Kirken den er et gammelt hus, staar om end taarnene falder.»

Clara

Ja – jeg husker begyndelsen –

Eva

De sidste linjer er saa vakre. Det er om kirkeklokkerne, som «kalder paa gammel og paa ung, mest dog paa sjælen træt og tung, *syg for den evige kvile* ».

Clara

Ja, det er vakkert.

Eva

Tror du ikke, der er mange blandt os, som gaar og bærer paa *den* sygdommen du?

Clara (*ser paa hende*)

Jo, det er vist. Men tror du ikke ogsaa, at det netop her gjælder for os mennesker, at det sunde i os *reagerer*?

Eva (*heftig*)

En har da vel lov til at længes efter *hvile!* (*Slaar om.*) Kanske jeg huskede paa den gamle salmen [74] idag, fordi jeg kom til at tænke paa kirkerne i syden. Som altid staar aabne. Hver dag. Herhjemme slipper man jo bare ind paa bestemte tider «under opsigt» – akkurat som naar man med en «permezzo» i lommen faar adgang til de fyrstelige slotte! Men dernede – Er man træt. Eller bare naar det er koldt – regn og blæst simpelthen. Man kan bare gaa ind i disse velsignede kirkerne – og sætte sig stille ned. Ingen spørger, hvad man vil. Tænk, hvad det er for alle dem, der har det ondt! – Naar en er saa bedrøvet for eksempel, at det er en pine, bare at menneskene gaar forbi en paa gaden – at det rent kan skjære en i nerverne af angst bare at tænke paa, at nogen kunde komme til at støde til ens arm! (*Tager sig i det. Til Clara.*) Reagere, siger du – jo, det er vist rigtigt –

Clara (*varsomt*)

Du ved nok langt bedre end jeg, hvorledes *det* sker, Eva. Hele dit liv, tænker jeg.

Eva (*hen for sig*)

Sommetider føler en det saan, som alt ens «værktøi» var slidt – aa saa slidt!

Clara

Du kan vel ogsaa mene som saa, at for mig kan det være let nok at give raad. Men, Eva – du maa da tro, vi som er gifte, vi faar nok føle, [75] hvad angst og lidelse er. Du skulde for eksempel bare vide, hvad vi gik igjennem ifjor vinter, da Lalla laa for døden af tyfus. Seks uger i den kvalfulde spænding –

Eva (*afbryder med et smil*)

Jeg synes, du sagde: *vi*.

Clara

Ja – John ogsaa – naturligvis – vi –

Eva (*med nervøst liv*)

Endda er der flere, som er med at forme dette *vi*, som du siger. Ikke bare din mand og dine børn. Men dine venner, slegtninge, tjenestefolk – alle, som staar eder nær og holder af eder. I en saan tid samler de sig om en, rækker ligesom hænderne mod en – bringer sine gaver – hvad de kan – medfølelse, hjælp, opmuntring. – Jeg er vis paa, du havde det som en *dronning* i din sorg, Clara!

Clara (*lidt stødt*)

Tror du, en dronning har det saa deiligt i sin sorg! Du ser alt paa den ene side. Der er da ikke saan forskjel – du kunde da selv –

Eva (*med et bittert smil*)

Nei, nei. Det *er* ikke det samme. I verdens øine har vi ugifte ingen, som staar os *saa* nær, at [76] det at miste dem skulde sætte et saa vidtløftigt deltagelsesapparat i bevægelse!

Clara

Kanske du har ret. Men saa forstaar du heller ikke, hvad *forældre* –

Eva (*afbryder i stigende bevægelse*)

Jo – jeg tænker mig saa godt, hvorledes det var. Hør her, Clara: Naar du saa om aftenen stod derinde ved sygesengen, og angsten rigtig knugede dig, saa hørte du nogen komme op af trapperne og ind i entréen. – Og din mand, som havde maattet gaa til sit arbeide som vanlig – nu stod han hos dig og lagde armen om dig. Da skede der en forandring med dig. – Saa stille og umerkelig, at du kanske ikke engang blev dig det klart bevidst. – Men tryggere – og sterkere følte du dig dog idetsamme – ikke sandt? Det var som en varm bølge, der kom. Kom saa sagte og fyldte hele dit væsen. Til den ligesom vilde strømme over – i noget *lykkeligt* – i trangten til at verne, hjælpe ham igjen. (*Stanser.*) Den bølgen der, den naar intet andet sted hen. Bare did ind, hvor de staar, de to, som elsker hinanden. Mand og kvinde.

Clara (*grebet*)

Ja – ja. Det er rigtigt det der. Saan var det. Det *er* sandt. Naar en er to –

[77] **Eva** (*endnu sterkere*)

Men da *skal* ogsaa et menneskeliv række til for *alle* opgaver! For – ser du, Clara – naar det, som er det dybeste og skjønneste i et menneskes sjæleliv, blir sat i en saa sterk bevægelse, at det faar skjøvet tilside

alt det hverdagslige – alt det, som er egenkærligt og smaat – tror du da ikke, at der idetsamme sker en vekst i det menneskes hele personlighed? Tror du ikke, at det da tager i besiddelse rige evner, som det før ikke engang anede, at det eiede?

Clara

Jo – ja paa en maade saa –

Eva (*med eksaltation*)

Saa underlig dyb og streng tror *jeg*, livets lov er! – Og derfor vover jeg mig saa langt, som til at paastaa, at naar man mener, at livets lykkespids, det er mand og hustru ved sit barns *vugge* – saa er det ikke dybt nok seet. Aldrig naaes høiere op end ved et barns *grav*!

Clara (*heftig*)

Eva, kjære – det er da rent forfærdelig sagt. Hvis du endda selv havde prøvet det! (*Med en overgang.*) Men – du er saa overtræt og nervøs iaften. Og tager alt saa heftig. Se, om du ikke kan hvile lidt, inden de andre kommer!

[78] **Eva** (*med en pludselig overgang*)

Aa ja – du faar bære lidt over med mig, Clara min. Jeg tror virkelig, det var bare de kastanjebladene, du. De laa der saa ensomme – som hver af dem havde kjæmpet en kamp for livet – og *tabt*! Og saa *levede* de endnu – friske og grønne –

Clara (*blødt*)

Eva min!

Eva

Jeg kom saa til at tænke paa alle os ensomhedsmennesker her i verden! – Ja, ja. En faar leve alligevel.

Clara

Stakkars Eva. – Men, nu reiser du jo snart bort fra alle disse triste minder og høststemninger. Ned til sol og sommer og kunst. I *den* retning har da livet givet *dig* megen glæde, Eva. Og evner, rigtig store evner til at nyde det altsammen. Om du nu ikke har faaet det allerbedste saa –

Eva (*træt*)

Ja, du har ret. (*Prøver at tage sig sammen.*) Naar nu bare lørdag er vel over og Halfdan indstillet til stipendiet – saa tænker jeg, vi reiser med det allerførste.

[79] **Clara** (*forsigtig*)

Og – hvis han nu ikke skulde faa stipendiet denne gangen? Man kan jo ikke vide –

Eva (*heftig*)

Hvad er det, du siger? Er der noget – er der kommet noget iveien? Hvad *ved* du?

Clara

Nei, kjære ven. Jeg ved ingenting *bestemt*.

Eva

Nei! Ikke noget *bestemt* altsaa. Men *noget*. Vær saa inderlig snil at sige mig, hvad det er, Clara?

Clara

Ja – det er Høibro.

Eva

Din mand nævnte ham engang. Men jeg har aldrig kunnet tænke mig muligheden –

Clara

Man siger, han hele tiden skal have havt halvdelen af komitéens stemmer for sig. Men dertil kommer, at han for øieblikket befinder sig i en aldeles fortvilet situation. Hans far er netop død. Hans kone ligger syg, og der er flere børn. Og nu siger man – jeg har hørt det fra en meget paalidelig [80] kilde – at istedetfor at efterlade sig nogen formue, som man troede – skal der efter faderen være kommet op en hel mislig historie, der næsten grænser til det kriminelle! Og det var for største delen ved tilskud fra ham, at Høibro overhovedet har kunnet eksistere. *Hans* malerier er jo ikke af den art, at folk køber dem – saan som din fætters – hvilke merkelige egenskaber de har forresten! Hvad altsaa dette stipendium vilde være for *ham*

–

Eva (*afbryder koldt*)

Saa man vil gjøre et legat, der er bestemt til at fremhjælpe kunst, om til en fattigunderstøttelse!

Clara (*bestemt*)

Derom er *her* jo ikke tale.

Eva

Din onkel stemmer paa Halfdan. Og det blir altsaa hans stemme, som kommer til at gjøre udslaget.

Clara (*nølede*)

Ja, han har vist mest sympati for Halfdan og den genre, han repræsenterer. Men, kunstnerisk seet, tror jeg nok, at han sætter Høibro ligesaa høit.

Eva (*gjør en bevægelse*).

[81] **Clara** (*vedblir*)

Din fætter er jo ogsaa yngre. Mindst et par aar. Saa, om han nu vil komme til at vente til næste gang – da vil han jo være sikker –

Eva (*heftig*)

Naa – er det altsaa kommet saa langt! Og Halfdan, som har sat sig aldeles fast i hovedet, at han *maa* og *skal* have dette stipendium. (*Stolt.*) Aa, jeg kan hade disse pengene! Det er ikke dem, Halfdan behøver at trygle om. Han kan klare sig udmerket uden dem. Men det er en *honnørsag*.

Clara (*ivrig*)

Aa, kjære, de største kunstnere har da maattet søge stipendier flere gange, inden de har faaet dem. Saa for den sags skyld saa. Hør Eva – jeg vil lige saa godt snakke ligefrem. Jeg har nemlig havt brev fra onkel idag – fødselsdagsbrev – men mellem linjerne forstaar jeg, at det vel saa meget gjælder, at han gennem mig prøver at faa vide, hvorvidt din fætter ved Høibros indstilling vil komme i økonomiske vanskeligheder.

Eva (*heftig*)

Denne sammenblanding af kunst og penge – det er dog næsten *for* latterligt!

[82] **Clara** (*lidt tørt*)

Ja, *er* det da egentlig noget andet? Et stipendium er en sum penge, der uddeles for at skaffe kunstnere midler til videre uddannelse. Voilà tout!

Eva (*ligeledes*)

Du ser temmelig *praktisk* paa tingen – synes jeg.

Clara (*reiser sig*)

Hør nu Eva. – Nu gaar jeg ind og skriver et par linjer til onkel. Siger simpelthen, at jeg har al grund til at tro, at for Halfdan Born spiller den pekuniære side af sagen ikke nogen væsentlig rolle. Faar jeg ikke lov til det?

Eva (*nervøs*)

Nei – aa nei, Clara – gjør det ikke!

Clara

Du vil jo ikke selv, at han skal faa stipendiet, fordi man tror, han er trængende – vel?

Eva (*gjør en bevægelse*).

[83] **Clara**

Finder du virkelig, at det er fuldt *loyalt* at holde denne meddelelse tilbage – skal jeg naturligvis ikke insistere.

Eva (*mere og mere nervøs*)

Loyalt, siger du? Jeg har *ingen* sympati for Høibro – – Er – er nøden da saa forskrækkelig stor?

Clara

De siger, han arbejder om dagen og vaager om natten og har ikke brødet til munden. – Ja, det er da

ialfald ikke værre, end at jeg skriver brevet. *Send* det skal jeg ikke uden din tilladelse, det lover jeg. (*Ringer. Helene kommer.*) Aa, Helene, bed Tertit komme herind lidt. (*Helene gaar.*) Din gudsøn er alene hjemme. Lalla og Gabben er i stort selskab idag. Nu kan han underholde dig saalænge.

(*Gaar ind til høire i dagligstuen.*)

Tredie scene

*Eva. Tertit*²⁵

(*en liden gut paa 5–6 aar, kommer springende ind fra spisestuen og kaster sig om Evas hals*)

. Siden **Clara**.

Tertit

Goddag, tante Eva, har du noget godt til mig idag?

[84] **Eva**

Goddag, lille Tertiten min! – Tror du, gudmor har noget i lommen – eller her i posen kanske? Gjæt, hvad det er!

Tertit (*jublende*)

I posen – det er i posen! Jeg ser, det staar saa ud paa den ene siden! Er det en chokoladeplade, tror du? Eller – kanske det er en liden chokoladehest med sadel paa?

Eva (*holder en pakke i veiret*)

Her er en deilig chokoladepakke med et nydeligt billede paa! – Hvad skal jeg have for den – et kys?

Tertit (*ryster paa hovedet med en betænksom mine*)

Eva

Ikke et kys engang, Tertit? Paa det lille nebbet dit? (*Vil kysse ham.*)

Tertit (*vender sig bort. Ser paa pakken*)

Vil du la' være at lugge mig da, tante Eva?

Eva

Lugge dig? Du er da en liden raring, er du. Aa nei, du. *(Kysser ham.)*

[85] Tertit *(lader sig kysse og tager mod pakken, straalende fornøiet og meddelsom)*

For jeg saa noget *stygt* idag, kan du tro! Tænk, jeg var inde i dagligstuen – forat Helen ikke skulde finde mig – *(Peger.)* Og tænk, saa saa jeg, at tante Aagot *luggede* onkel Halfdan ude i entréen! – Saan *(lugger Eva)* *ordentlig* haardt! – Og tænk, onkel Halfdan *graat*! Han gjemte øinene sine – akkurat saan som du gjør naa, tante Eva! Og tænk, tante Aagot maatte kysse ham *mange* gange – *bare* fordi han ikke skulde være saa bedrøvet!

Eva *(reiser sig heftig og sætter barnet haardt ned paa gulvet. Gaar i voldsomt oprør frem og tilbage).*

Tertit *(nær ved at briste i graad)*

Er du – vond – paa mig – tante Eva?

Eva *(der har behersket sig og igjen taget ham op paa fanget)*

Nei da – nei da, Tertit min! *(Anstrengt.)* Har onkel Halfdan været her idag ogsaa da?

Tertit *(sint)*

Ja, da. Onkel Halfdan er her *bestandig* han! Og tante Aagot vil *aldrig* mere tegne fugler for mig – og hester eller nogenting! – Synes du ikke, det er *stygt* af tante Aagot?

[86] Clara *(ind igjen)*

Hvad er det, som er *stygt* af tante Aagot, Tertit? Tante Aagot, som altid er saa snil mod dig.

Tertit *(truer med haanden, skriger op)*

Tante Aagot er ikke snil! Tante Aagot er saa *uskikkelig*! – Jeg skal *banke* tante Aagot – jeg skal –

Clara

Fy, fy, fy – det er nok dig, som er uskikkelig, Tertit! Det er bedst, du lægger dig nu – saa – sig nu pent godnat til tante Eva – saa godnat. (*Raaber.*) Helene! (*Bringer ham ind i spisestuen.*) Han er bare saa rasende paa Aagot idag, fordi hun sad i eftermiddag og tegnede for ham, da Halfdan kom opom for at gaa med hende paa Thaulowudstillingen – hvor der jo netop er kommet et par nye billeder, ved du –

Eva (*neppe hørlig*)

Nei – er det det? Jeg har ikke hørt –

Clara

Ikke det? Der stod da et par rosende artikler i morgenaviserne idag. Og Halfdan var saa begeistret for dem.

Eva (*anstrenger sig for at faa klang i stemmen*)

Jeg – jeg kom ikke til at læse aviserne imorges –

[87] **Clara**

Jeg tænker forresten, de er her øieblikkelig, saa faar vi høre. – Men – nei, du ser rigtig saa bleg og træt ud idag, Eva min! Hvad er det nu, du har maset saan med? Vil du have et glas vin? Ikke? Ja – læg dig lidt tilbage i stolen da! Her er en blød pude – saa. (*Det ringer.*) Naa, der har vi nok de to unge. Ja – se her du – her er brevet. Tænk nu over det. Og kommer du saa til det resultat, at du synes det bør sendes – putter du det simpelthen i postkassen, naar du gaar hjem iaften! Hvis ikke kaster du det bare i kakkelovnen – voilà tout!

Eva (*tager halvt modstræbende brevet og putter det i lommen.*)

Fjerde scene

De forrige. Aagot. Siden Halfdan.

Clara (*spøgende*)

Naa, er du endelig der, min ven! Ja, nu er theen lunken – vandet af kog – saaledes er det, naar man kommer «en time forsent».

Aagot

Ikke en time, tante Clara. Tak, jeg bryr mig heller ikke om the. Men jeg havde jo lovet, jeg [88] skulde komme hjem saa betids, at jeg kunde skjænke the til dig og frøken Marlow. Har onkel John ogsaa været inde? Du *maa* ikke være vond –

Clara (*spøgende til Eva*)

Vi maa nok snart sende Aagot hjem nu. Bylivet demoraliserer hende rent for os! Iforgaars lod hun mig vente en halv time, saa vi ikke fik høre det bedste nummer paa hele koncerten. Men, det var nu din skyld, Eva. Det var nok saa altfor interessant oppe hos eder –

Eva (*smiler ironisk*)

Jeg forsikrer dig – jeg har den reneste samvittighed! Saavidt jeg husker, gik Aagot fuldstændig tidsnok fra os. Men, da Halfdan havde paataget sig at følge hende hjem – jeg tænker mig, maaneskinnet maaske har været for fristende –

Aagot (*forsøger at tale naturlig og let*)

Det *var* ogsaa aldeles henrivende den aftenen. Saa vi kom nok kanske ikke til at tage den allerkorteste veien herhen, tante Clara! Men du saa selv det – at det var uret mit ogsaa –

[89] **Clara** (*spøgende*)

Det lader ialfald til, at I begge fremdeles har nogle temmelig uklare begreber om tiden! – Men hvor er din kavalier henne? Kom I ikke sammen?

Aagot

Hr. Born gik hjemom. Han troede, frøken Marlow ikke var gaaet endnu. – – Men, jeg faar vist ind og bytte kjole, jeg, tante Clara – jeg er blevet ganske vaad.

Eva (*stivt*)

Gjorde han det? Vi havde forresten ikke gjort nogensomhelst aftale idag –

Clara (*det ringer*)

Der er han vist. (*Til Aagot.*) Tag thetøiet med dig ud, er du snil. Det er blevet saa sent nu – saa. Jeg skal

hjælpe dig – tag ikke formeget paa brettet – jeg skal alligevel ind og sige godnat til Tertit. Han var saa frygtelig fornærmet paa dig i eftermiddag, skal jeg forresten sige dig, at han formelig truede dig med korporlig afstraffelse!

Aagot *(forlegen)*

Vi skal nok blive gode venner igjen. *(De gaar ind i spisestuen.)*

Femte scene

[90] **Eva. Halfdan.**

Halfdan *(hurtig ind fra entréen. Stanser)*

Er ikke fru Stenersen her? Goddag igjen, Eva – det var kjedeligt, du allerede var gaaet!

Eva *(med anstrengt ro og venlighed)*

Clara kommer straks. Aagot ogsaa. De gik bare ind for at sige godnat til Tertit. – Det regner fremdeles?

Halfdan

Ja, nu silregner det. Jeg gik hjemom, ser du. Jeg var bange, du ventede paa mig. Og saa troede jeg, du kanske vilde have en vogn –

Eva *(smiler haardt)*

Det var jo kjedeligt, du skulde umage dig for min skyld. Men, det kunde da ikke falde mig ind at vente paa dig. Jeg vidste jo ikke engang, hvor du var gaaet hen!

Halfdan *(uden at forstaa)*

Det var saa leit, det skulde blive saa sent. Men der var kommet et par nye billeder af Thaulow, ser du –

Eva

Ja – jeg hører Clara sige det.

[9.] **Halfdan**

Fortalte jeg dig ikke det? De er saa deilige. De bedste i hele samlingen!

Eva

Ja saa.

Halfdan

Skal vi gaa derhen sammen imorgen? Jeg er vis paa, du vil blive henrykt.

Eva

Nei tak, du. Det behøves ikke. Hvis jeg faar tid, kan jeg jo gaa indom udstillingen en af dagene.

Halfdan (*mere opmerksom, venlig*)

Du pleier jo gjerne at ville have mig med saan, Eva – hvorfor ikke nu?

Eva (*pludselig heftig*)

Er det *mig* du spørger?

Halfdan

Ja?

Eva

Pleier – siger du? Det er vel ikke værdt, at vi herefter taler formeget om, hvad vi pleier – du og jeg!

Halfdan

Hvad mener du? Hvad er der i veien, Eva?

Sjette scene

[92] *De forrige, Clara, Aagot, Advokaten.*

(Der bringes lamper og lys.)

Advokaten

Se, der har vi jo kunstneren ogsaa. Goddag. Vi almindelige hverdagslige arbeiderstrælle, vi har da en længere normal-arbejdsdag end I! Nu har jeg hængt i fra kl. 9 imorges bare med en liden middagspause –

Halfdan *(har hilst paa Clara og Aagot)*

Ja, idag har jeg slet ingenting bestilt. Hvad skal en maler gjøre med en dag som denne?

Clara

Men naar kunstnerne arbeider, saa er det desto intensere – ikke sandt?

Advokaten

Ja, det maa da være ligefrem *skjönt* det at kunne fordybe sig saadan i en eneste gjenstand! Iklæde den alt sit bedste. Vi jurister, vi parcellerer os slig ud til hvermands brug og tjeneste, at vi snart ikke har en time af vor dag eller en tanke i vor hjerne, som vi i egentlig betydning kan kalde vor egen!

Eva *(med forceret livlighed)*

Ser De det, hr. advokat. Saa virkeliggjør *De* jo livets idé! De tænker paa andre. Kunstnerne derimod [93] *de* maa ligesom leve for sig selv alene – og derved fristes de til at blive egoister og selvdyrkere par excellence!

Halfdan *(forsøger at spøge)*

Tak skal du have, Eva!

Eva

Jeg siger ikke, de blir det. Men at fristelsen er der. *(Til advokaten.)* Se nu igaar f. eks. Halfdan var hele dagen ude *(pludselig spydig)* formodentlig for at tage studier i det herlige veir! *Jeg* gik hjemme med Marie og pakkede bøger. Slæbte paa støvede, tunge folianter, regnede og skrev – saa det tilslut gik ganske rundt for mig!

Halfdan

Men, Eva – hvorfor bad du mig ikke hjælpe dig? Jeg vidste ikke, du allerede var begyndt paa det frygtelige arbeide –

Eva (*ler*)

Fordi det simpelthen *skal* være saa! Du *skal* ud i solskinnet. Der skal du jo øve baade øie og teknik – og desuden – paa en eller anden maade – se at komme i stemning! Og jeg *skal* lukkes inde i støvede værelser og øve min taalmodighed – uden stemning. Saa er rollerne fordelte her i verden!

[94] **Advokaten** (*munter*)

Ganske enig. Se nu bare paa Aagot, naar hun sidder og tegner! Det er nu *hendes* rolle. Hun hører ikke et ord af, hvad man siger til hende – bare øver sin teknik og venter paa –

Eva (*som før*)

Paa *stemningen* – hr. advokat!

Aagot (*ler*)

Fy, onkel. Det siger du bare, fordi jeg *tilfældigvis* ikke hørte igaar, da du kom ind og bad mig sy en knap i hansken din!

Advokaten (*ligeledes*)

Saa? Det var altsaa intet andet end egoisme fra min side! – Frøken Eva, selv vi jurister er dog ikke altruister af reneste vand! Hvad siger du, Clara? Naar jeg nu elsker og tilbeder dig som verdens mærkeligste frembringelse – saa er det kanske den skjære egoisme fra min side?

Eva (*mere og mere opspilt*)

Der siger De et sandere ord, end De selv ved af, hr. advokat! For – det er kanske det rene *træf*, at Clara er noget i sig selv, noget virkelig personligt – udenfor og langt over det, De fra først af tænkte Dem at finde hos hende!

[95] **Advokaten**

Fra først af – et *træf* siger De?

Clara

Fra først af var han simpelthen forelsket i mig, kjære Eva. Han syntes, jeg var det mest fortryllende – og det kunde jeg i grunden ganske godt like!

Eva

Hvis vi kvinder var lidt mindre svage for den parfume der!

Clara *(ler)*

Om den nu egentlig ikke lader sig leve livet paa – udelukkende da – maa jeg saa alligevel bede om lidt af den «parfume», som Eva kalder det – for resten af mine levedage ogsaa, John?

Advokaten

Jeg svinger allerede røgelseskarret! Bi nu, til min tale kommer iaften – da skal De se, strenge frøken Eva, om jeg ikke fuldt ud forstaar at regne med de reelle værdier, jeg har fundet i livet!

Eva *(ospilt, høiere)*

Lad os ikke tale personlig længer! – Men, der er én iagttagelse, jeg har gjort i alle mine vandringsaar: Det er, at de mest begavede mænd – med fuldt udviklet omdømme og vide anskuelser paa ^[96] alle omraader forresten – dog somoftest vælger til hustruer ganske ubetydelige unge piger! Som ikke eier en personlig tanke, ikke en eneste vaagen interesse, ikke noget maal eller ideal for deres liv udenfor den snævre lille vraa i verden, som indeslutter deres egen eksistense! Som – med andre ord ikke vil formaa at gjøre en eneste indsats i det aandelige fælleseie!

Advokaten

Frøken Eva, ved De ikke, at kvindernes forstand findes der, hvor hjertet sidder! Hvad siger ikke franskmændene: Le coeur a des raisons que la raison – nei, la raison a des coeurs – nei, Clara hjælp!

Clara *(ler)*

Du med dit fransk!

Eva

Kjære Clara, advokaten underskriver bare det, jeg mener! – Og dette med hjertet, det er atter en frase

for at maskere det faktum, at der er bare én ting, disse mænd ikke vil møde hos sine hustruer – og det er *selvstændighed!* – Og naar jeg saa har spurgt mig selv: Hvorledes kan det gaa til, at de virkelig kan leve – livet lang – tilfredse paa dette – dette minimum? Saa er jeg kommen til det resultat – at det hele beror paa et optisk bedrag!

[97] Advokaten (*ler*)

Stop, stop, frøken Eva!

Eva (*vedblir*)

Jo – lad mig forklare det: For det billede af den andens individualitet, som de virkelig kan indbilde sig at have faaet øie paa, er nemlig intet andet end et uklart aftryk af deres egen kjære personlighed! Som det efterhaanden lykkes dem at frembringe i disse smaa, prægløse sjæle – ved hjælp af den suggestion, der kaldes forelskelse!

Clara (*ler*)

Kanske du synes, jeg er en af disse prægløse sjæle? At jeg bare er et *aftryk!* Vogt dig, Eva, som du snakker! – John, hvad skal jeg tro om dig? Kunde du kanske greiet dig ligesaa godt, om jeg ikke havde været *mig* – sig –

Advokaten (*munter*)

Jeg maa frabede mig, at De sætter min kone op mod mig, frøken Eva! De kan ikke vide, hvilke skjæbnesvangre konsekvenser dette kan medføre i vore tider! – Hører De Born – De faar sandelig komme mig til undsætning!

[98] Halfdan (*der sammen med Aagot lidt efter lidt har trukket sig bort fra de andre ind mellem blorasterne i karnappet, hvor Aagot har et lidet bord med sine tegninger*)

Hvad behager? – jeg hørte ikke –

Advokaten

Deres kusine er saa slem mod os mandfolk. Hun paastaar, at jo mere begavede vi er, des mere intetsigende koner vil vi have!

Eva

Ja, kjære hr. advokat. De kan vel tænke Dem, at til *den* skjæbne er da ingen mere forudbestemt end netop kunstnerne!

Halfdan

Hvilken skjæbne? Hvad mener du egentlig? Jeg hørte ikke rigtig begyndelsen –

Eva (*i stigende eksaltation*)

Jeg mener bare det, at en mand, som ogsaa er kunstner, lettere end enhver anden vil komme til at elske sig selv, sine endnu uformede idéer i den kvinde, han tror han har valgt for hendes egen skyld! Men jeg tænker mig ogsaa, at viser det sig saa, at hun ikke – til enhver tid og ved enhver anledning – evner at føie sig efter det letteste tryk af hans finger eller opfange den fineste lydbølge i hans stemning – ja – da vil han snart utaalmodig skyve [99] hende tilside – for at prøve hos en *anden*, om maaske svingningerne der skulde være sterkere og hurtigere!

Aagot (*har nærmet sig og staar foran Eva med et alvorligt blik i sine øine*)

De sagde engang, at en kunster ogsaa er et hjertemenneske – altsaa ikke grusom og kold –

Eva (*maaler hende med øinene*)

Jeg sagde engang, at en bestemt kunstner ogsaa var et hjertemenneske. De maa jo her forstaa, vi taler om tingen i sin almindelighed.

Advokaten

Lader os nu alle slutte en hæderlig fred! – Og saa heller faa lidt musik inden souperen. I Claras vakre toner vil alle dissonanser opløse sig – ikke sandt, frøken Eva? Og naar De akkompagnerer, som *De* gjør det, saa stiger der saa fine, dæmpede harmonier frem under Deres hvide fingre, at den skrappe kvindesagskvinde, som saa rent uformodet stak frem under Deres bløde, sorte kjole, straks vil krybe ind i folderne igjen!

Clara (*reiser sig*)

Ja, lad os det. Vil du ikke akkompagnere? Eller er du for træt? Jeg tror forresten, denne disput har livet dig helt op. (*De gaar ind i dagligstuen. Man hører sang og musik.*)

Syvende scene

[100] **Aagot. Halfdan.** Siden **Eva. Aagot** og **Halfdan** har fulgt efter til døren, men han trækker hende tilbage ind i værelset, bag portieren.

Halfdan

Eva ser saa daarlig ud iaften, du. Har du ikke lagt merke til det? Og saa alt det, hun sagde – saa uligt hende!

Aagot

Ja. Og tænk, jeg er næsten sikker paa, at hun mente dig og mig med det, hun sagde – om kunstnerne. Men jeg tror ikke noget paa det – ikke for det!

Halfdan

Nei, kjære, det skal du heller ikke bryde dig det mindste om! Hun er bare aldeles overanstrengt og nervøs, ser du. Har gaaet i disse dagene og maset med indpakningen. Og saa er det jo hjemmet, som skal opløses, ogsaa. Saa urimeligt, at hun vil gjøre alting selv – men naar hun *vil* en ting saa –

Aagot (varmt)

Tænk, om jeg kunde hjælpe hende! Om hun vilde give mig lov! Jeg undres, om jeg tør bede hende? Men – nei – jeg tør ikke!

Halfdan

Nei, det er vist ikke værdt. Jeg er bange, hun er lidt vond paa os begge nu. Vi skulde jo bedt [101] hende være med paa udstillingen i eftermiddag. Hun og jeg, vi har jo altid gaaet sammen saan. Men tænk, jeg glemte det rent. Det *var* ikke rigtigt. (*Spøgende.*) Men det var *din* skyld!

Aagot

Stakkars Eva!

Halfdan (ser paa hende)

Du lyse, varme, lille menneske du er! Ved du, hvorledes du ser ud iaften i den hvide kjolen – saa straalende og saa bedrøvet paa en gang? Du ligner aldeles vaarens fé, saan som jeg har tænkt mig hende i Shelleys «Sensitive plant».

Aagot (*ler*)

Ja, *det* ved jeg nu ikke hvad er, men –

(I det samme stanser musikken. Portièrerne slaes tilside, og Eva kommer ind. Da hun faar øie paa Aagot og Halfdan, gaar der et nervøst ryk gjennem hende.)

Eva (*mod dagligstuen*)

Jeg har bare glemt lommeørklædet mit herinde. (*Til Halfdan med dæmpet, men af indre oprør dirrende stemme, idet hun lader, som hun ikke ser Aagot.*) Det er ikke for min skyld – skjønt jeg har jo været vant til, at du viser takt og hensynsfuldhed ogsaa ligeoverfor mig – men at du, som er gjest her, vil være saa lidet artig at lade Clara staa derinde og synge for tomme vægge!

[102] Jeg er aldeles forundret over dig i aften – men jeg synes dog, der maa være grænser! (*Vender sig for at gaa tilbage, men vakler og griber efter en stol.*)

Halfdan (*vil støtte hende*)

Eva – hvad er det – er du syg? (*Til Aagot.*) Hent et glas vand. (*Aagot gaar.*) Kom, læg dig lidt paa sofaen. Lad mig hjælpe dig.

Eva (*støder ham heftig fra sig. Lidenskabelig*)

Rør mig ikke! Lad mig være! – Hvad kommer det dig ved, at jeg har det ondt? Jeg behøver ikke nogen hjælp af dig! (*Forsøger at bekvæmpe sin svaghed. Roligere.*) Forresten – forresten – der feiler mig ingenting. (*Til Aagot, der kommer med vand.*) Nei tak – ikke noget opstyr for min skyld. Jeg var bare lidt svimmel. Nu er det over. (*Tager med paataget livlighed Halfdans arm og gaar atter ind i dagligstuen.*) Kom nu Halfdan, skal du faa høre «Aufenthalt» engang til! Den er saa mægtig. Og klinger saa langt bedre herinde. (*Der høres sang og musik.*)

Aagot (*blir tilbage. Rydder lidt med sine tegninger. Nærmer sig dagligstudøren, men betænker sig og gaar ikke ind. Aabner døren til spisestuen, hvor man ser et festligt bord dækket med tændte lys.*)

Helene, er der ikke snart færdigt?

Helene (*i døren*)

Jo – kanske frøkenen vil komme ind og se, om blomsterne staa rigtig?

[103] **Aagot** (*ind i spisestuen, straks tilbage igjen*)

Ja, saa siger jeg, at nu kan de komme. *(Høit ind til dagligstuen.)* Der er serveret!

Ottende scene

Aagot, Eva, Clara, Advokaten, Halfdan

(ind)

.

Advokaten

Maa jeg byde Dem armen, frøken Eva. Og kom saa paa den anden side, Clara – saa. Jeg finder det ganske modigt af mig, at jeg drister mig til at gaa mellem to sterke kvinder idag! *(Citerer.)* «Klemmt mellem skjolde blev heltens død!»

Clara *(ler)*

Vi skal foreløbig spare dig! For du ved, nu skal vi drikke champagne. Og du skal først holde tale for dine to bødler – ikke sandt, Eva?

(Ind i spisestuen. Halfdan og Aagot arm i arm bagefter. Et øieblik efter kommer Eva hurtig tilbage igjen. Gaar hen og trykker paa det elektriske ringeapparat.)

Helene *(ind fra entréen)*

Var det frøkenen, som ringte?

[104] Eva *(tager Claras brev op af lommen)*

Vil De være saa snil øieblikkelig at springe ned med dette brev og lægge det i postkassen lige her ved hjørnet. Se her. *(Giver hende et pengestykke.)* Tak. *(Hurtig ind i spisestuen igjen.)*

Helene *(staar forundret)*

Saa ulig frøkenen var sig iaften, da! *(Ser paa udenpaaskriften paa brevet.)* Kanske professoren har frid! *(Gaar.)*

(Teppet falder.)

FJERDE AKT

Scenen forestiller dagligstuen hos **Marlows** fra første akt. Men de fleste kunstgjenstande er borte. Ingen blomster. Efter de to portrætter i legemsstørrelse, der hang paa væggen i baggrunden, er der en tom gabende plads. Naar teppet gaar op, staa scenen mørk. Straks efter kommer **Eva** ind. Hun har et lys i haanden, som hun sætter fra sig paa bordet. Gaar hen til **Halvdans** atelier. Lægger øret til nøglehullet. Ud i entréen og lader døren staa aaben efter sig. Man hører hun lukker den ydre dør op og forstaaer, at hun lytter og ser efter nogen. Atter ind. Der er noget fortvilet i hendes væsen, med en understrøm af træt haabløshed.

Første scene

Eva. Marie.

Marie (*ind fra spisestuen med en lampe i haanden*)

Frøkenen faar da have lys herinde –

[106] **Eva**

Det behøves ikke. Der er jo lys i spisestuen. Hvad er klokken?

Marie (*sætter lampen paa bordet og anbringer en stor skjærm over den, saa lyset blir mere dæmpet*)

Klokken mangler akkurat et kvart paa ti.

Eva (*farer sammen*)

Er det saa sent. Regner det fremdeles?

Marie (*gaar til altandøren og løfter paa gardinet*)

Nei. Naa har det klarnet. Men det blaaser svært koldt ikveld.

Eva

Jasaa. Er der lagt godt i ovnen i atelieret?

Marie

Ja, det er saa godt og varmt derinde. Kanske jeg skal gaa ind og tænde lampen?

Eva

Nei – nei, det kan være tidsnok –

Marie (*forsigtig*)

Har frøkenen ikke havt noget telefonbud endnu?

[107] **Eva** (*ryster paa hovedet. Behersket*)

Han er ganske sikkert gaaet paa en lang tur oppe i nogen af skovene heromkring byen. De ved, han er saa glad i det. – Er De færdig med pakningen, Marie?

Marie

Jo omtrentlig. Jeg tror, jeg faar det altsammen i frøkenens mindste kurvkuuffert. Ja, det var jo saa, – at denne sygepleierdragten skulde lægges ned i med det samme?

Eva

Ja – den skal med.

Marie

For det lugter naa saa kamfer af den, saa jeg har havt den ude og luftet paa'n baade igaar og idag. (*Nøler.*) Det er kanske ikke rigtig at spørge. Men frøkenen nævnte noget selv igaar. – Tænker frøkenen virkelig paa at komme ind paa noget hospital dernede i Italien etsteds?

Eva (*nikker*).

Marie (*som før*)

Jeg synes bare, frøkenen skulde trænge lidt mere hviletid, jeg. Professoren, som var saa daarlig [108] hele den lange tiden paa vaaren og sommeren – og frøkenen taaler naa ikke saa svært meget, da.

(Ser paa hende.)

Eva *(lidt utaalmodig)*

Tak, Marie. Det er snilt, De siger det. Men naar der nu er saa mange syge i verden, er det da ikke bra, at der ogsaa er nogen, som vil stelle med dem?

Marie

Jo, det er sikkert. Gud velsigne den, som trøster og pleier dem «som syge og sorgfulde ere, hvadenten de ere fjernt eller nær» – *(Gaar mod døren, men blir atter staaende.)* Skal frøkenen reise saa rent fort da?

Eva *(som før)*

De ved jo, det blir engang i denne ugen. Dagen kan jeg ikke nu sige. Men, det er bedst at være istand.

Marie *(gaar).*

Eva *(urolig og rastløs som før. Det ringer. Der gaar et sæt gennem hende. I næste sekund er hun ude og lukker op. Et øieblik efter ind med Aagot, der ser bleg og forgrædt ud).*

Anden scene

[109] **Eva. Aagot.**

Aagot *(klynger sig til Eva)*

Jeg *kunde* ikke holde ud derhjemme længer, frøken Marlow!

Eva *(blødt)*

Kald mig Eva.

Aagot *(brister i graad)*

Aa, denne forfærdelige dagen! Og jeg, som troede saa sikkert, han var kommen hjem sent igaaftes.

Eva

Ja – jeg ventede ham ogsaa hele tiden.

Aagot

Igaarftes da jeg sad her oppe hos dig. Og vi talte sammen saa godt – saa godt – om *alting*. Og vi begge var saa bedrøvede, fordi Halfdan var gaaet saan uden at sige fra til nogen af os. Men bare paa en lang tur. Vi tænkte jo ikke andet?

Eva

Nei.

Aagot (*med et udbrud*)

Og nu er *alting* forbi.

[110] **Eva**

Hvad mener du med det? Har *du* –

Aagot

Nei – nei, ikke det. (*Stanser, sagte.*) Frøken Marlow –

Eva (*retter*)

Eva. – Ja.

Aagot

Du – Eva – jeg skal sige dig noget.

Eva

Hvad er det?

Aagot

Jeg fik brev fra ham imorges.

Eva (*farer op*)

Brev?

Aagot (*med et udbrud*)

Aa, jeg forstaar ham ikke længer! *Jeg* havde da ikke gjort ham noget ondt!

Eva

Aagot –

[!!!] Aagot

Omforladelse, Eva. Jeg mente ikke at bebreide dig noget. Men – *han* ved jo ikke – han tror jo, det er din skyld, at han ikke fik stipendiet!

Eva

Min skyld, at han ikke – Hvad ved han? Hvad staar der?

Aagot

Aa – der staar saa meget.

Eva

Endnu mere. Hvad staar der i brevet om mig? (*Bønlig.*) Aagot, vær barmhjertig. Kan du ikke læse lidt af det for mig? Bare saameget, som du selv synes, det kan gaa an, forstaar du?

Aagot (*ser paa hende*)

Men – det vil blive svært ondt for dig.

Eva (*hurtig*)

Det gjør ikke noget. Det kan ikke blive værre end det er! Sæt dig der – tag kaaben af dig først – saa.
(*Faar Aagot til at tage plads i en lænestol. Sætter sig selv paa en lavere stol ved siden af.*)

Aagot (*tager brevet op af lommen*)

Først saa siger han det – at jeg ikke mere maa tænke paa ham –

[112] **Eva** (*afbryder*)

Hvad skal det betyde?

Aagot (*prøver at beherske sig*)

Og han ber mig omforladelse, fordi han har faaet mig til at holde af ham. Han havde jo i grunden hele tiden vidst, siger han, at han bare var en daarlig kunstner – uden fremtid – en tigger. Men nu var han ogsaa en æreløs mand, som ikke mere kunde se folk i øinene –

Eva

Hvad er dette? (*Op og gaar et par slag frem og tilbage paa gulvet. Sætter sig igjen. Holder hænderne for øinene.*)

Aagot (*roligere*)

Her er det. Jeg skal læse det, som det staar. (*Læser.*) «Jeg havde jo i mit store, ubegribelige hovmod troet mig saa sikker paa stipendiet, som om jeg allerede havde det i lommen. Men kanske det dog var det retfærdigste, at det gik, som det gik. Der er noget genialt ved Høibro. Han har ogsaa fundet en ganske anderledes personlig udtryksmaade end jeg. Jeg oversaa den, fordi den forekom mig raa og kynisk. Jeg selv vilde gjøre høi kunst. Og saa blev det bare fusk, noget sentimentalt smøreri!»

Eva

Aa, det er skrækkeligt!

[113] **Aagot** (*fortsætter.*)

«Men at Eva har havt sine fingre med i spillet her. At det skal være gjennem underhaandsmeddelelse fra hende, at professor Buck er kommen paa det rene med, at jeg heller ikke *pekuniært* trængte nogen støtte, det har gjort mig bitrere, end ord kan sige! Og ikke nok med det –» (*Stanser.*)

Eva (*gjentager mekanisk*)

Og – ikke – nok – med – det.

Aagot (*fortsætter*)

«Men alt hvad jeg nu havde faaet samlet sammen af godt og lyst, skal bare ligesom ved et eneste slag rykkes ud af haanden paa mig! Og det er *hende*, som jeg ogsaa kan takke for det.» (*Stanser.*)

Eva (*hæst*)

Læs videre.

Aagot (*læser*)

«Da jeg gik nedover trapperne stod der en del yngre malere – af de rigtig *norske* – nede i forgangen. De saa ikke mig. De lo og snakkede høit. Saa siger en: «Det var da endda bra, at Halfdan Born blev kastet. Komme her hjem og skulle «europæisere» os «hjemfødninger» – jo tak!»

[114] Jeg maatte staa stille og høre. Saa lo de og en sagde: «Nationalgalleriet.» Da var der en anden, som skreg: «Ved dere ikke det, at det er hans egen søster eller tante, som har kjøbt det og prakket det paa galleriet.» Da blev der et latterkor. Jo, det var ganske sandt, for han havde det fra en ven oppe paa advokat Stenersens kontor. «Og det er der, de styrer pengene deres.» Den «humbugstregen», den var jo netop «europæisk» den, skjønte de ikke det? Og da var der jo ikke ende paa latteren, mens de tumlede ud paa gaden allesammen –»

Eva (*gjemmer ansigtet i hænderne. Pause.*)

Ja. Nu forstaar jeg, hvad det var.

Aagot

Hvilket?

Eva

Der laa et brev her paa bordet imorges med 3000 kr. i.

Aagot (*uvilkaarlig*)

Aa, det *er* altsaa sandt! Er det virkelig – var det *dig*?

Eva (*neppe hørlig*)

Ja.

[115] **Aagot**

Og Halfdan, som var saa stolt, fordi det var kjøbt her. Og saa glad over de penge, han havde tjent selv!

Eva (*forsøger at samle sig*)

Advokaten hjalp mig med det. Jeg bad ham. Han lovede mig saa sikkert, at ingen skulde faa det at vide. – Jeg troede, jeg skulde gjøre Halfdan en glæde ved det.

Aagot (*med udbrud*)

At du ikke skjønte det?

Eva (*ser paa hende*)

Du?

Aagot (*sterkt*)

Hans uafhængighedstrang – hans stolthed – hans mistro til sig selv – altsammen samlet paa i saa mange, mange aar!

Eva (*som om hun pludselig ser ind i noget nyt*)

Jeg har ikke forstaaet ham! *Aldrig*. Ikke engang *det!* (*Gjemmer ansigtet. Pause.*)

Aagot

Nu *maa* han jo føle det som en skam, ser du.

[116] **Eva**

Aagot – hvad *skal* vi gjøre?

Aagot

Jeg ved ikke.

Eva

Er *du* vond paa mig?

Aagot

Vond paa dig! Hvor kan du falde paa det. Jeg er bare bedrøvet.

Eva

Vil du prøve at holde lige meget af mig nu, naar du ved det?

Aagot (*kysser hende*)

Kjære – kjære, snak ikke saa.

Eva (*farer op og lytter*)

Hyss – jeg synes, jeg hørte en lyd!

Aagot (*ligeledes*)

Aa – Gud!

Eva (*aabner døren til entréen, lytter ved ateliærdøren*)

Der var ingen.

[117] **Aagot** (*gaar efter hende*)

Eva?

Eva

Ja.

Aagot

Hvad tror du?

Eva

Han kan jo have forvildet sig. Opper i Nordmarken eller andetsteds. Eller forvredet en fod for eksempel. Sidder måske fast oppe i en eller anden hytte.

(Pause. Eva gaar hen til altandøren, ruller op gardinet, aabner og ser ud. Man hører det blæser. Lukker. Ruller ned. De sætter sig igjen.)

Aagot

Aa, jeg tør ikke tænke!

Eva

Nei, det er umuligt.

Aagot

Eva!

Eva

Ja – hvad er det?

Aagot *(med vanskelighed)*

Tror du ikke – er du ikke ganske sikker paa, at Halfdan – *(hvisker)* er en – kristen?

[118] Eva

Jo, det er jeg da sikker paa. Ialfald – men – *(griber Aagot i armen)* hvorfor spørger du?

Aagot *(ser paa hende).*

Eva

Har du – tænkt – paa det?

Aagot *(nikker).*

Eva (*reiser sig og gaar paa gulvet*)

Jeg hørte om en mand forleden. Han led af melankoli. En dag fandt de ham i sjøen. Han laa med foldede hænder. Som han var gaaet til det i bøn –

Aagot (*udstøder et halvkvalt skrig*).

Eva (*med en pludselig overgang*)

Vi er jo rent fra os selv, som kan tale saan. Nei, nei, kjære Aagot. Vi maa da ikke lade saadant noget faa indpas i vore tanker engang! Hyss – der kommer virkelig nogen. Jeg hører det gaar i trapperne!

*(Det ringer. De staar begge to aldeles stivnede og venter. Man hører **Advokatens** stemme, der taler med **Marie**. Det banker. Det er **Advokaten** og **Clara**.)*

Tredie scene

[119] *De forrige. **Advokaten. Clara.***

Advokaten

Undskyld, frøken Eva, at vi kommer saa sent. Men vi maatte jo hente dette opskræmte lille pigebarnet hjem til os igjen.

Clara

Har ingen hørt noget endnu? Det er da rent ubegribeligt! Jeg synes jo nok – stakkars dig Eva, ogsaa –

Advokaten (*prøver at være munter*)

Men, mine damer – Halfdan Born er vistnok en landstryger – men noget spædbarn er han da saa sandelig ikke! Han kan da passe sig selv. Det var da forresten ogsaa en manér – rende slig afgaarde –

Eva (*behersket*)

Ikke sig noget, hr. advokat. Han er bare blevet saa grænseløst skuffet og ulykkelig, at han ikke har tænkt –

Clara

Nei – det skal være vist! Og at nu *jeg* ogsaa skal have en slags skyld i dette! Det faldt mig jo aldrig ind –

[120] **Advokaten** (*afbryder*)

Ja, ja, Clara min – hvad sagde jeg dig: Man *skal* ikke blande sig i andres sager –

Eva (*som før*)

Det var jo igunden bare en retfærdighedsfølelse fra Claras side –

Clara

Jeg bare vilde give onkel den besked, han bad mig om. En faktisk oplysning altsaa. Voilà tout. Jeg havde jo ingen anelse om – det kan da heller ikke være for de pengene! Og det er da ingen *skam* – ja undskyld, Aagot min –

Advokaten

Han burde nu heller ikke betragte det som nogen ulykke! Selv om vi tager en naturlig kunstnerambition med –

Clara

Nei, *lidt* mere modstandskraft –

Eva (*ser paa Aagot*)

For et kunstner temperament som hans er der ingen grænser, naar det først rammes. (*Tager Advokaten tilside.*) Desuden – (*Hvisker.*)

[121] **Advokaten** (*hidsig*)

Det var da som pokker! Ja det skal jeg greie op i. Det *skal* frem. Den fyren skal ekspederes, det lover jeg!

Clara

Hvad er det? Er der noget mere galt? Kjære John, hvorfor er du pludselig saa vond?

Advokaten *(som før)*

Du ved kanske, at der findes en menneske-type, der kaldes *labaner*, Clara? Naa. Den blir snart saa talrig her i landet, at du kan have den med dig, lige ved siden af dig, lige inde i dine egne stuer, uden at du selv ved om det! Faktum er faktum. Naa. *(Med en overgang.)* Men nu faar du se at faa tøiet paa, Aagot. *(Hjælper hende.)* Jo, du faar det, ser du. Han kommer ikke hjem iaften heller, nu, det er blevet saa sent. Imorgen faar vi nok telefonbud etsteds oppe fra landsbygden, at han befinder sig i bedste velgaaende! Det skulde bare mangle, at alle vore skuffede stipendieansøgere tog saaledes paa vei! Der kunde blive en anselig hær med «furteturister» – skal vi kalde dem «furteturister», du – opigjennem bygderne da! – Men, naar vi har ham igjen, saa skal vi ogsaa tage ham ordentlig ved vingebeinet, baade du og jeg – ikke sandt?

[122] **Aagot** *(halvt smilende)*

Ja, hvis han var her, onkel John – vi skulde ikke slippe ham igjen.

Advokaten *(vil gaa, opdager den tomme plads efter malerierne)*

Hvad er dette?

Clara

Ja, de deilige portrætter. Har du allerede pakket dem væk? Her ser virkelig saa ubeboet og uhyggeligt ud nu.

Eva *(forlegen)*

Det er – det er – Jeg skal sige Dem, hr. advokat, at nu syntes jeg, det var kommet til det tidspunkt, som far sagde: «At det rigtig kneb for mig», derfor saa telegraferede jeg igaar til Aksel Brandt, at han kunde faa dem – og lod dem pakke og sende med det samme. Ja, jeg skrev et brev til Dem –

Advokaten

Det har jeg ikke faaet.

Eva

Jeg adresserede det til kontoret.

Advokaten

Jeg skal sørge for at faa fat i det – straks.

[123] **Eva** (*bekjæmper sin bevægelse*)

Aa, nu kan det jo altsammen være – (*Stanser.*)

Advokaten

Saa – kjære frøken Eva. Han kommer nok. Naa. Farvel. De lægger Dem nu vel til at sove? Forrige nat var De jo ikke af klæderne.

Eva

Jeg? Hvoraf ved De det?

Advokaten

Jeg har mine speidere. Det gaar ikke an at tage det saa. Unge, tankeløse mennesker med friske, sterke lemmer – det falder dem ikke ind, man kan være ængstelige for dem! Det er faktum.

Clara

Godnat, kjære Eva – ja prøv nu paa at sove.

Aagot

Godnat. (*Hvisker.*) Skulde der komme noget, saa telefoner straks, er du snil.

Eva (*nikker.*)

Advokaten

Godnat.

[124] **Eva** (*efter ham, griber ham pludselig i armen*)

Aa, hr. advokat – tror De ikke – (*Stanser overvældet.*)

Advokaten

Hvad er det – hvad er det? Kjære Dem, De *maa* ikke –

Eva (*prøver at beherske sig*)

Jeg mener bare – tror De ikke, vi bør sende bud til politiet?

Aagot

Aa – Eva!

Advokaten (*bestemt*)

Hvor kan De falde paa saant? Lad os da ialfald vente med det – en uges tid mindst. Bliv ikke nervøs og urimelig, frøken Eva. De er jo vant til at staa i lidt af hvert. Og rømlingen faar De nok igjen. (*Alle ud, uden Eva.*)

Fjerde scene

Eva (*rastløs og urolig. Dirrer, som om hun fryser. Gaar ud og kommer ind med et tørklæde om skulderen. Tager en bog og prøver at læse. Gaar til altandøren, aabner og ser ud. Prøver atter at læse, men blir siddende med bogen i skjødet. Pludselig farer hun sammen og reiser sig. Ubevægelig. Lytter anspændt. Hen til atelierdøren. Farer tilbage*)

Der er han! (*Synker paa knæ foran en stol.*) Aa, min Gud, jeg takker dig! Gjør nu med mig, hvad du vil! (*Igjen frem til døren. Staar uvis. Ind i spisestuen.*) Marie. Marie!

[125] **Marie**

Frøkenen?

Eva (*lægger haanden paa hendes arm. Kan næsten ikke faa ordene frem*)

Han er kommen. Han er inde i atelieret. Der er lys. Telefoner til advokaten. Sig bare, han er kommen. (*Marie gaar.*)

Eva (*hen til atelierdøren. Banker sagte paa. Gjentager det lidt sterkere. Venter. Banker sterkt.*)

Halfdan (*døren aabnes med et ryk*).

Femte scene

Eva. Halfdan.

Halfdan (*i døraabningen. Hans hele person og væsen er saa oprevet og forstyrret, at Eva farer forskrækket tilbage*)

Hva er det?

Eva

Halfdan!

Halfdan

Hvad vil du?

Eva

Er – du kommen?

Halfdan

Ja, du ser, jeg er kommen.

[126] **Eva**

Hvor har du været, Halfdan? Aa, hvor har været henne saa længe?

Halfdan

Jeg? Jeg har været oppe i Nordmarken etsteds, tror jeg?

Eva (*med udraab*)

Tror du? (*Tager ham i armen.*) Du har ikke været i hus inat?

Halfdan (*gjør sig fri*)

Det kan godt være.

Eva

Har du *gaaet* hele tiden?

Halfdan

Det har jeg vist. (*Vil gaa ind i atelieret.*)

Eva (*holder ham tilbage*)

Har du faaet noget at spise? Skal jeg ikke –

Halfdan

Jeg skal ikke have noget at spise. (*Vil atter gaa.*)

Eva

Gaar du?

[127] **Halfdan**

Ja. Jeg har noget at gjøre.

Eva

Nu?

Halfdan

Ja, jeg skal ordne mine sager og pakke sammen –

Eva

Hvad mener du?

Halfdan

Jeg mener, at jeg er som en skibbrudnen mand. Jeg har mistet alt. Saa nu faar jeg gjøre mig helt løs. Fri. Reise min vei. Ud i verden igjen. Arbeide mig fremover saa godt jeg kan. (*Vil gaa.*)

Eva

Halfdan!

Halfdan (*vender sig om*)

– For jeg føler det, at trods alt, saa *er* der kræfter i mig! Den følelsen har de ikke kunnet tage fra mig, alligevel. – Det er, som jeg har leret i min haand. Jeg *kan* danne det, som jeg vil! Jeg har bare ikke været *vaagen nok*. Ikke helt *sand* paa hvert eneste lidet punkt! – Men, jeg skal arbeide. Jeg skal engang komme tilbake. Og de skal tvinges til at respektere baade mig og min «europæiske» kunst! (*Mod døren.*)

[128] Eva

Gaa ikke! – Der – er – jeg maa –

Halfdan (*heftig mod hende*)

Jeg har nu sagt dig det, som det er. Hvad vil du mig?

Eva (*lægger haanden paa hans arm*)

Jeg maa snakke med dig. Du kan da skjønne, jeg maa snakke med dig –

Halfdan (*har atter lempelig gjort sig fri*)

Synes du, vi to har mere at sige hinanden?

Eva (*viger tilbage*)

Jeg forstaar dig ikke. Du maa være syg – ikke dig selv –

Halfdan

Jeg er i dette øieblik fuldt mig selv.

Eva (*ser paa ham. Siger pludselig helt behersket*)

Saa *skal* du ogsaa høre paa mig. Før end det er for sent. (*Peger paa en stol. Sætter sig selv paa den anden side af bordet.*)

Halfdan (*tager uvilkaarlig plads*)

Altsaa. Hvad vil du mig?

[129] **Eva** (*giver ham et brev*)

For det første er det dette brev, som kom hid igaaftes. Det er fra professor Buck.

Halfdan (*tager ikke mod det*)

Jeg vil ikke se noget brev.

Eva

Vil du ikke aabne det?

Halfdan

Nei. For jeg tror, det bare er nogle anstalter, du har faaet istand bag min ryg. Nogle «velvillige ord» og banale floskler, som du har tryglet om til mig. For at *stamme* mig. Nei tak. Nu er det nok!

Eva

Det er ikke sandt.

Halfdan (*koldt*)

Ja – hvad ved jeg?

Eva

Tror du mig ikke mere?

Halfdan

Nei. Jeg tror dig ikke mere.

[130] **Eva**

Hvad er det, du sigter til?

Halfdan

Først og fremst til den komedie, du har faaet istand med Nationalgalleriet. Skjønner du da ikke, at du har faaet gjort mig saavidt umulig, at jeg ikke mere kan se folk i øinene? At jeg maa bort herfra, hvor gadegutterne snart vil lære at pege fingre af mig – og kameraterne allerede fniser af mig bag min ryg?

Eva (*med tilkjæmpet ro*)

Det er ingen skam for *dig*. De skal nok faa vide, at det bare er mig. Der er ogsaa et brev fra Nationalgalleriets bestyrelse – til advokaten – til mig –

Halfdan (*farer op*)

Ha, ha! Et brev igjen. Endnu nogle smigrende ord, hvad?

Eva

Halfdan!

Halfdan

Du kan tro, den «humbugstregen», den holder de nok paa, at vi er *to* om! – Sig mig, kunde advokaten raade dig til det der?

Eva

Nei.

[131] **Halfdan**

Han fraraadede dig det naturligvis?

Eva

Ja – men ikke af den grund, som –

Halfdan (*overhører*)

Nei, men naar man har *vilje*, saa –

Eva

Han nævnte ikke med et ord, at det skulde være vanskeligt at bevare sin anonymitet.

Halfdan

Aa, stol du paa det. Baade «Nationalgallerikomedien» og «Stipendie-tragedien» vil nok faa sit publikum! – Man vil bare komme til at spørge sig om, hvad det vel kan være for et jordisk forsyn, jeg har, som klapper med den ene haand og slaar med den anden. (*Nærmere, lidenskabelig.*) Men *jeg* ved det. Og jeg siger dig: Hvad jeg har modtaget af dig og dine i alle aarene, det har du taget tilbage med renter i disse dagene!

Eva (*reiser sig*)

Halfdan!

Halfdan (*ligeledes i stigende oprør*)

Jeg har faaet øinene op for meget inat og idag, [132] skal jeg sige dig! Jeg ser nu tilbage gennem aarene. Ser aarsag og virkning – aarsag og virkning: Din far holdt dig i jernhaand, saa du ikke fik røre dig længere og mere, end han vilde –

Eva (*med værdighed*)

Du faar ikke tale ondt om far, som er død.

Halfdan

Jeg faar tale ud om det, som er *sandt!* – Og da jeg saa kom. Saa strakte du din haand mod mig og klemte godt til. Den var nok mindre end hans. En fin, hvid damehaand. Men ikke mindre sterk var den. *Du* fik ikke tænke uden *ham*. Og *jeg* skulde ikke tænke – handle – *male* uden *dig!* Alt skulde lægges tilrette for mig paa min kunstnerbane, Jeg skulde vekselvis veiledes, opmuntres – og belønnes! For at blive rigtig tilfreds, baade med mig selv, og med dig. – Og saan har du gaaet, saa klogt og stille, og snoet bast og baand om mig – saa tæt, at jeg tilslut ikke kunde røre mig, uden du gav dit bifald til det! For *du*

vidste, hvad der tjente til mit bedste. Jeg kunde lide paa det. Selv om du skulde finde det hensigtsmæssigt at dræbe selve livslykken for mig!

Eva

Aa, Gud!

[133] **Halfdan**

Og saa dræbte du min livslykke. Og Aagots med.

Eva (*gjør en afværgende bevægelse, men faar ingen lyd frem*).

Halfdan

Tror du ikke, jeg nu forstaar, hvorfor *hun* skulde mistænkeliggjøres og mistroes og mishandles? Det var fordi, hun kom dig iveien. Fordi du saa, at hun holdt paa at trænge sig ind der, hvor du var vant til at herske alene. Og da du skjøjnte, at du ikke kunde faa drevet hende fra mig paa anden vis – saa lister du dig bag min ryg og bryder af veien mod min uafhængighed ved at berøve mig stipendiet! – For *saa* megen æresfølelse vidste du, at jeg havde, at jeg ikke vilde, at hun ogsaa skulde snylte sig ind paa dig og leve af din barmhjertighed!

Eva (*viger bagover*)

Halfdan – jeg kan ikke svare paa alt dette forfærdelige. Du gjør mig saa ondt. Det er, som om du slog mig her midt i hjertet.

Halfdan

Jeg spørger dig bare, om du tør negte, at det var dig, som lod professor Buck faa en underhaandsmeddelelse om, at det kunde være det samme med stipendiet. Penge havde jeg nok af –

[134] **Eva** (*gjør en bevægelse*)

Halfdan (*ler haardt*)

Ha, ha. Kalder du ikke det løgn heller? Har *jeg* penge? Trængte nogen i verden mere til penge end jeg, som har levet af milde gaver og spist naadsens brød, siden jeg var gut! Og som nu maa støde fra mig den kvinde, som jeg har vundet, og som jeg elsker over alt i verden – fordi jeg ikke har andet at byde hende

end to tomme hænder – og et plettet navn? (*Kaster sig hulkende ned over bordet.*)

Eva (*med høihed*)

Halfdan – hvor er nu din æresfølelse henne?

Halfdan (*reiser sig*)

Den har jeg i behold. Derfor siger jeg: Nu faar det være slut. Du har altid faaet din vilje der, hvor du ikke har maattet bøie dig for en, der havde den endnu sterkere end du selv. Men nu gaar jeg ud af spillet. Vi to er kvit. (*Vil gaa ind i sit atelier, men Eva har pludselig stillet sig med ryggen mod døren og spærrer ham veien.*)

Eva (*langsomt og behersket, men med ukjendelig stemme*)

Det nytter ikke at forklare dig. Du vil heller ikke forstaa det. Jeg skjønner, at alting nu ser anderledes ud for dig. Der er jo meget, som taler ^[135] imod mig. Og jeg har naturligvis gjort meget galt. Jeg skulde ikke have kjøbt maleriet. For jeg kunde jo have tænkt mig, at det kunde skade dig, hvis sandheden kom frem. Nu ser jeg det ganske klart. – Jeg har ikke lagt planer for at hindre dig fra at faa stipendiet. Du har jo selv hørt mange gange, at jeg ønskede det bare saa inderlig. Men den aftenen – i torsdags – Clara spurgte mig. Hun syntes, det var rigtigt – jeg ved ikke selv, hvad der kom over mig. Men Halfdan, jeg siger dig det, som jeg vilde sige det for Gud: Jeg tænkte aldrig for mig selv andet, end at de penge, vi havde, var dine ligesaavel som mine! Saan som om du havde været min egen kjødelige bror. Derfor pinte det mig ogsaa altid saa, naar du nævnte det. Jeg kunde ikke forstaa, hvor anderledes du saa paa *det*. Det forekom mig saa unaturligt. Ja, du har ret – jeg *vilde* heller ikke forstaa det. – Men saa – nu – det kan være – det kan være – (*Stanser op.*) Halfdan

Halfdan (*nærmere*)

Hvad er det, som kan være?

Eva (*møder hans blik, neppe hørlig*)

Aagot kom iveien. Som du sagde. Men, jeg troede saa vist, hun kom iveien for dig ogsaa.

Halfdan

Se, se – forsynet!

[136] **Eva**

Du skulde arbeide. Naa høit op. Jeg vidste, at de første dernede ventede store ting af dig. Men du maatte ikke hindres. Jeg tænkte – jeg troede – jeg kjendte hende jo ikke. Hun vilde kanske tage dig fra dit arbejde – tage dit sind fangen – (Stanser.)

Halfdan

Ja, hvad gjorde det saa, om mine og Aagots hjerterødder derved kom til at dryppe lidt med blod?

Eva (med en pludselig overgang helt ud af sig selv)

Ha, ha. Hjerterødder – blodige – siger du? Tror du ikke, jeg ogsaa har et hjerte? At jeg ogsaa ved lidt om, hvad hjerteblod er for noget? – Men jeg – jeg har ingen ret, jeg – (Tager sig til hovedet.) Hvem er det, som snakker om mig her! (Med en overmenneskelig anstrengelse pludselig atter behersket.) Jo, én ting har jeg ret til at forlange. Du skal høre, hvad jeg vil sige dig om mig selv. For om du end synes, jeg har været tyrannisk og egoistisk – ikke sandt, du kan ikke sige, at jeg har pleiet at tale meget om mig selv? Jeg har ialfald tænkt mere paa dig end paa mig selv i alle aarene. Det tør jeg sige. Det kan alligevel være egoisme. Det er saa vanskeligt at se tilbunds her. (Stryger sig over panden, som om hun holdt paa at miste traaden.) Jeg skal fortælle dig min historie. Ja – du mener det er ikke nødvendigt. Den kjender ^[137] du nok! Og ikke er den morsom eller lykkelig heller. Men engang ventede jo ogsaa jeg paa lykken, ser du. Saan som man tænker sig den, naar man er ung. Og tror, at *kjærlighed*, det er et ord, som maa løfte alle snævre hverdagsporte af hængslerne, forat alt det nye og skinnende kan holde indtog i ens liv – og forvandle det! Ha, ha. Tænk, jeg maa næsten le! (Stanser.) Men der var en liden historie ogsaa i mit liv. Det var flere aar, før du kom til os. Bare et par aar efter mors død. Far og jeg var i Paris. Der var en engelsk officer – som kom fra Indien – i samme pension. Vi var meget sammen. Han og jeg, vi – hvad vi deltog i – alt blev det lyst og straalende. – Men da det kom til alvor. Han var gift. Men separeret fra sin hustru, som ikke havde villet følge ham derned. Hun var en daarlig kvinde, saa han var sikker paa skilsmisse. En hæderlig karakter var han – trods alt. Men far – for ham var naturligvis da alt forbi. Bare en skam syntes han jo dette var – baade for mig og for sig selv! – Saa var det jo ikke mere. Jeg maatte bøje mig for hans vilje, du har ret i det. (Med en overgang.) Nu ja. Jeg døde ikke af det. Dertil havde det ikke rod nok. Men – lige siden jeg mistede mor var der altid noget, som sved inde i hjertet! Nu blev det saaret ligesom revet op og slaet dybt ind. Saan at det aldrig fik gro rigtig til igjen. Der er vel nogen, som har det saa, at saarene aldrig gror rigtig til igjen. For naar jeg nu ser tilbage. Jeg føler det hele tiden, det saare hjertet.

^[138] Ligesom vergeløst aabent for alt, som svider og gjør ondt. Og som i alle aarene prøver at dække sig til og hærde sig og gjøre sig sterk. Mens nerverne alligevel ligger bare og dirrer. (Stanser.) – Saa kom du. Du trængte til mig. Dengang. Og jeg levede med i din udvikling, dine længsler, dit arbejde. Det kan vel hælde, jeg greb for meget til. Jeg har kanske arvet den viljen, som du siger. Men det var min største glæde, at jeg kunde hjælpe dig. Og du – blev alt det, som jeg kjendte af lykke – og glæde – alt for mig, ja. Og jeg havde ikke tænkt, at det kunde – at det kunde blive anderledes mellem os, end det var. Derfor – jeg skal skrifte for dig: Jeg har været jaloux paa Aagot. Men, (sterkere) ja – jeg synes, jeg har levet en evighed i disse to dage! Jeg synes, jeg har staaet ved livets yderste grænse og seet udover! (Stanser. Stille.) Jeg er ikke jaloux paa Aagot længer, Halfdan.

Halfdan *(efter et lidet ophold)*

Hvad saa – er der mere?

Eva *(som om hun pludselig vaagner)*

Hvad mener du?

Halfdan

Har du mere, du vil have sagt? Alt dette skjønner jeg meget godt. Men nu er det jo for sent at tale om det.

[139] **Eva**

For sent?

Halfdan

Jeg har sagt dig: Nu *kan* jeg ikke mere!

Eva *(i angst)*

Er alt det gamle forbi?

Halfdan

Ja. *(Vil gaa forbi hende.)*

Eva *(spærrer ham veien)*

Hvad vil du nu?

Halfdan

Jeg vil gaa ind og pakke mine sager.

Eva *(med forstenet ro)*

Vil du ikke sige et godt ord til mig, før du gaar?

Halfdan *(efter et øiebliks betænkning)*

Du mente det vist ikke saa ondt, som det blev.

Eva *(som før)*

Vil du ikke give mig haanden, Halfdan?

[140] **Halfdan**

Helst ikke.

Eva *(hæst)*

Ikke engang det?

Halfdan

Jeg vil ikke være falsk. Det er kommet saan over mig. Jeg føler – jeg føler *antipati* mod dig. *(Gaar hurtig forbi hende ind til sig selv. Man hører døren laases indvendig fra.)*

Sjette scene

Eva. Marie.

Eva *(udstøder et halvkvalt jammerraab. Viger langsomt, ligesom forvildet bagover med øinene stivt fæstet mod døren. Som følgende et uimodstaaligt instinkt river hun altandøren op og gjør en bevægelse som for at styrte sig udover. Kaster sig tilbage, som om hun atter kommer til besindelse)*

Gud – Gud – hjælp mig! *(Ringer.)* Marie, Marie! *(Marie kommer.)*

Marie

Frøkenen ringte? Hvad er det med frøkenen?

Eva

Jeg maa straks reise, Marie! *Straks*. Hent en vogn. Hvad er klokken? Naa. Det er tidsnok. Jeg tager tøiet paa. *(Begge ud. Man hører gaaen i døre, en lyd, som af noget tungt, der bæres nedover trapperne, vognrammel. Alt stille.)*

Syvende scene

[141] **Marie. Advokaten. Aagot.**

Marie *(kommer ind bærende et bret, banker paa **Halfdans** dør).*

Halfdans stemme

Ingen kommer ind.

Marie

Skal ikke Born have lidt at spise da?

Halfdans stemme

Nei tak. Jeg skal ikke have noget.

Marie *(ud med brettet. Kommer straks ind. Rydder lidt. Staar uvis foran **Halfdans** dør)*

Nei, det er vel ikke værdt. *(Vender sig.)* Men kjære, hvor koldt det er her da! Nei, jamen staar døren paa vidt gab! *(Lukker altandøren. Smaagrædende. Det ringer. Hun lukker op.)*

Advokaten

Og hr. Born er jo kommet. Det var jo udmerket. – Er han inde i spisestuen og spiser kanske?

Marie *(forfjamsset)*

Nei – nei, der er ingen i spisestuen.

[142] **Advokaten** *(mod atelieret)*

Naa jaaaa. Baade frøkenen og Born er vel derinde da? Kanske De vil gaa ind og sige, at vi er her –

spørge, om vi kan komme ind – forstaar De?

Marie *(som før)*

Frøkenen – frøkenen –

Aagot

Ja, hvor er frøkenen, Marie?

Marie

Frøkenen er reist.

Advokaten. Aagot

Reist?

Marie

Ja, frøkenen reiste naa paa øieblikket.

Advokaten

Hvorhen?

Marie

Med nattoget vel.

Advokaten

Men videre. Hvor skulde hun videre hen?

[143] **Marie**

Vi skrev naa Neapel paa kufferten hendes. Ved ikke advokaten, at frøkenen skulde ned paa et hospital for at pleie syge da?

Advokaten (*ser paa Aagot*)

Jo – jo, vi vidste nok, hun tænkte paa det. Men ikke netop saa straks.

Marie (*grædende*)

Nei, ikke skjønner jeg, aassen dette kom! – Men det var naa vel alle disse telegrammerne da – baade fredagen og lørdagen. Men *idag* har det naa ikke været no' telegram! – Men saa var det jo – (*Gjør en bevægelse med hovedet mod atelieret.*) Men ikke skjønner jeg, aassen –

Advokaten

Saa ja. Frøkenen Deres ved nok, hvad hun gjør, hun. Saa tak, ja, naa kan De gaa, Marie. (*Marie gaar.*)

Ottende scene

Advokaten. Aagot. Halfdan.

Advokaten (*banker paa Halfdans dør*)

Kan vi komme ind?

[144] **Halfdan** (*ind. Da han faar øie paa Aagot tumler han tilbage*)

Er – er *du* her?

Aagot (*mod ham*)

Aa, Halfdan – Gud ske lov!

Halfdan (*afvergende*)

Nei – nei.

Aagot

Hvordan er det, du ser ud? Har du været syg? Er du syg – sig?

Halfdan

Jeg feiler ingenting. Du har faaet mit brev?

Aagot

Det fæle brevet. Tror du, jeg slipper dig? Jeg slipper dig *aldrig!* Naa ved du det.

Halfdan

Du *maa*. Jeg reiser alene. Jeg maa være alene.

[145] Aagot

Du mener da ikke at sige, at du maa kaste mig bort for din kunsts skyld? Det faar du ingen velsignelse af! *Det* kan du være sikker paa!

Halfdan

Ved du, at jeg ikke eier – de klæderne, jeg gaar med engang?

Advokaten (*afbryder. Sterkt og rolig*)

Halvdelen af den formue, som professor Marlow efterlod sig, er sat fast for Dem. Den anden halvpart tilfalder Dem testamentarisk efter frøken Marlows død. – Tre tusen kroner er Dem udbetalt for maleriet, kjøbt af frøken Marlow og foræret Nationalgalleriet, hvis bestyrelse i en takkeskrivelse til den anonyme giver udtrykker «sin dybe taknemlighed over at kunne indlemme i sine samlinger et saa smukt og repræsentativt billede af en ung sympatisk kunstner». Nu skal giverindens navn offentliggjøres sammen med skrivelsens ordlyd. (*Ser paa Aagot.*) Det skal sætte forsvarlig bremse paa sladderens, det lover jeg! – For de to gamle familieportrætter (*peger, tager et brev op af lommen*), der af frøken Marlow igaar solgtes til kammerherre Brandt paa Skyberg, er kjøbesummen, 20000 kroner, indbetalt i Norges bank til disposition for maleren Halfdan Born, som en eventuel bryllupsgave til ham og hans forlovede frøken Aagot Fasting –

[146] Halfdan (*har sunket helt sammen. Hæst, neppe hørlig*)

Jeg *vil* ikke. Jeg *kan* ikke!

Advokaten (*alvorlig*)

De kan trygt tage imod, hvad *hun* har givet Dem. Det er den eneste maade, De kan gjengjælde hendes godhed og noblesse paa. Og kanskje faa udslettet ialfald noget af den ubetænksomhed og den store uret

som jeg ved (*ser paa Aagot*), De i tankerne har gjort hende – inden det blir for sent. (*Til Aagot.*) Du og jeg er enige?

Aagot (*nikker*).

Halfdan (*reiser sig pludselig*)

Hvor er hun? Hvor er Eva?

Advokaten

Hun er reist.

Halfdan

Reist – *reist*? Hvorhen?

Advokaten

Til Neapel. For at gjøre tjeneste som sygepleierske ved et hospital.

Halfdan (*næsten vildt*)

Jeg maa stanse hende – jeg *maa* –

[147] **Aagot**

Aa ja, ja onkel! Kan vi ikke faa fat i hende? Kom, lad os skynde os – (*Mod døren.*)

Advokaten (*ser paa sit uhr*)

Toget er gaaet for to minutter siden. (*Stilhed. Det er som de lytter efter jernbanens stempelslag, mens toget farer afsted.*) Hun kan ikke stanses. Det vilde heller ikke kunne nytte. Jeg kjender hende – ialfald *længst* af eder. Hun følger nu det sterkeste og bedste i sin egen natur.

Halfdan (*kaster sig storhulkende ned i en stol*)

Nei. Det er mig, som har *jaget* hende! Ud af hendes eget hjem. Jeg har pint hende tildøde i aften. Jeg har havt – der har været ligesom *gift* inde i mig – i selve blodet – i disse dagene! Og alt sammen mod

hende – slig, at jeg ikke har taalt hende – at jeg har hadet hende – at jeg har *hadet* – (*Slaar om. I selvironi.*) Og det syntes jeg, jeg skulde sige hende! Vi kunde ikke vedblive at leve i forstillelse. Sandheden skulde frem, ha, ha –

Advokaten (*alvorlig og sterkt*)

Sandheden! – Skal vi ikke for fremtiden være enige om den ting, unge mand, at selv det, vi tør kalde *faktum*, kun eier en ganske begrænset evne ^[148] til at kaste lys over dette ophøiede og – for vort menneskelige blik – temmelig tilslørede begreb?

Halfdan (*fortvilet*)

Eva – Eva – kan du nogengang tilgive mig?

Aagot (*der har staaet bag hans stol, bøier sig over ham og slaar armene om hans hals.*)

(*Teppet falder.*)

Noter

- [n1](#). Femte] *rettet fra*: Sjette (*feilnummerering*)
- [n2](#). Sjette] *rettet fra*: Syvende (*feilnummerering*)
- [n3](#). Syvende] *rettet fra*: Ottende (*feilnummerering*)
- [n4](#). Ottende] *rettet fra*: Niende (*feilnummerering*)
- [n5](#). Tertit] *rettet fra*: Tretit

(trykkfeil)

Helene Dickmars *September* er lastet ned gratis fra bokselskap.no